

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง :กรณีศึกษา
บ้านห้วยลึก หมู่ที่ 9 ตำบลบ้านหัน อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา

นางสาววรรณ รักเพื่อน

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาคามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต

สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

ปีการศึกษา 2544

ISBN 974-533-146-5

บทคัดย่อ

วรรณภา รักเพื่อน : การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษา

บ้านห้วยลึก หมู่ที่ 9 ตำบลบ้านหัน อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา

อาจารย์ที่ปรึกษา : อาจารย์สอาด สุลักษณะ, 126 หน้า

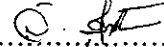
ISBN 974 - 533-146-5

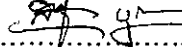
สารนิพนธ์เล่มนี้นำเสนอผลการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านห้วยลึก ตำบลบ้านหัน อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา โดยศึกษาในประเด็นความเข้มแข็งของชุมชน ความเข้าใจและศักยภาพในการบริหารจัดการกองทุนของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน รวมถึงสมาชิกผู้กู้ว่าสามารถนำเงินที่กู้ไปก่อประโยชน์ เพื่อสร้างรายได้ตามวัตถุประสงค์หรือไม่ ข้อมูลที่ใช้ประกอบการวิเคราะห์ ได้จากการศึกษาเอกสารต่างๆ การจัดเวทีชาวบ้าน การสำรวจโดยใช้แบบสำรวจต่างๆ ตลอดจนการสังเกตและสัมภาษณ์ ข้อมูลที่ได้ถูกนำมาวิเคราะห์ตามรูปแบบการประเมินแบบชีพชี เพื่อหาข้อสรุปเกี่ยวกับโครงการที่ประเมิน ผลการวิจัยพบว่าการบริหารจัดการกองทุนของคณะกรรมการเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพพอสมควร และสัมฤทธิ์ผลตามวัตถุประสงค์ของการตั้งกองทุน โดยมีการปล่อยกู้ให้กับสมาชิก 63 ราย จากทั้งหมด 65 ราย ใน 3 กลุ่มอาชีพหลักคือ เลี้ยงสัตว์ เกษตรกรรม และค้าขาย รวมเป็นเงินที่ปล่อยกู้ทั้งหมด 990,000 บาท นอกจากนี้ยังพบว่าสมาชิกในหมู่บ้านให้ความสนใจที่จะสมัครเป็นสมาชิกกองทุนเพิ่มมากขึ้น ซึ่งแสดงถึงความเชื่อมั่นที่มีต่อกองทุน รวมถึงแนวโน้มการเติบโตที่มั่นคงในอนาคต

สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ

ปีการศึกษา 2544

ลายมือชื่อนักศึกษา.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....

ลายมือชื่ออาจารย์ร่วมปรึกษา.....

หน้าอนุมัติ

อาจารย์ที่ปรึกษา และคณะกรรมการสอบ ได้พิจารณาสารนิพนธ์ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควร
รับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา ตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาการจัดการและการ
ประเมิน โครงการของสำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

อาจารย์ที่ปรึกษา

.....

(อาจารย์สอาด ตูลักษณ์)

กรรมการสอบ

.....

(อาจารย์สามารถ บุญอาจ)

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

อนุมัติให้สารนิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาการจัดการ
และการประเมิน โครงการ

.....
(รองศาสตราจารย์ทรงพร ทาเจริญศักดิ์)

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

14 ต.ค. 2545

กิตติกรรมประกาศ

สารนิพนธ์นี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ บุคคลและกลุ่มบุคคลต่างๆ ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษา แนะนำ และช่วยเหลืออย่างดียิ่ง ทั้งด้านวิชาการและด้านการดำเนินงานวิจัย อาทิเช่น

- อาจารย์สอาด สุกฤษณ์ อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์
- อาจารย์สามารถ บุญอาจ กรรมการสอบสารนิพนธ์
- อาจารย์สุวิมล มะสันเทียะ อาจารย์นิเทศน์
- คณาจารย์สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ สำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ที่ให้คำปรึกษาทางด้านวิชาการ
- นายอำคา สง่าแรง ผู้ใหญ่บ้าน และประธานกองทุน หมู่บ้านห้วยลึก
- คณะกรรมการและสมาชิกกองทุนหมู่บ้านและชาวบ้านในหมู่บ้านห้วยลึก ที่ให้ความอนุเคราะห์ในด้านต่างๆ

ท้ายสุดนี้ขอกราบขอบพระคุณบิดา มารดา ที่ให้การอบรมเลี้ยงดูและส่งเสริมการศึกษาเป็นอย่างดีตลอดมา จนทำให้ผู้วิจัยประสบความสำเร็จในชีวิต

วรรณภา รักเพื่อน

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	ก
หน้าอำนวยการ	ข
กิตติกรรมประกาศ	ค
สารบัญ	ง
สารบัญรูปภาพ	ฉ
สารบัญตาราง	ช
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 หลักการและเหตุผล	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ	2
1.3 กรอบความคิดทฤษฎี	2
1.4 วิธีดำเนินการ	3
1.5 ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการประเมินโครงการ	4
บทที่ 2 เอกสารที่เกี่ยวข้อง	5
2.1 นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์และระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	5
2.2 ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ.2544	6
2.3 แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	9
2.4 แบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	10
2.5 ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	13
2.6 การพิจารณาเงินกู้รับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	15
2.7 หลักการประเมินโครงการแบบซีพีพีโมเดล (CIPP Model)	16
2.8 การวิเคราะห์โครงการเพิ่มประสิทธิภาพและการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	19

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 3 วิธีการดำเนินการประเมินโครงการ	21
3.1 รูปแบบการประเมินและเครื่องมือ	21
3.2 ตัวชี้วัดแหล่งข้อมูลและวิธีเก็บข้อมูล	22
3.3 ตัวชี้วัดบริบทและตัวแปรที่ศึกษา	24
3.4 ตัวชี้วัดการประเมินโครงการ โดยภาพรวมและตัวแปรที่ศึกษา	24
บทที่ 4 ผลการติดตามการประเมินโครงการ	28
4.1 ผลการประเมินบริบทชุมชน	28
4.2 ผลการประเมินโครงการ โดยภาพรวม	37
4.3 สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ	42
บทที่ 5 สรุปอภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	45
5.1 สรุปและอภิปรายผล	45
5.2 ข้อเสนอแนะ	46
5.3 ข้อเสนอแนะสำหรับศึกษาค้นคว้าหรือวิจัยต่อไป	47
บรรณานุกรม	49
ภาคผนวก	50
ภาคผนวก ก แบบติดตามสังเกตการณ์และแบบคำขอขึ้นทะเบียน กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	51
ภาคผนวก ข ระเบียบกองทุนหมู่บ้านห้วยลึก	62
ภาคผนวก ค แผนที่อำเภอสีคิ้ว และหมู่บ้านห้วยลึกตำบลบ้านหัน	71
ภาคผนวก ง ตัวอย่างแบบสำรวจและเก็บข้อมูล บร. 1- บร.12	74
ประวัติผู้เขียน	126

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 2.1 ภาพแสดงระบบการทำงานของโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	18
ภาพที่ 2.2 ภาพแสดงความสัมพันธ์ระหว่างการประเมินกับการตัดสินใจ ในแบบจำลองชีพพี	19

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 4.1 แสดงร้อยละของจำนวนประชากรจำแนกตามลักษณะประชากร	29
ตารางที่ 4.2 แจกแจงอาชีพของชาวบ้านห้วยลึก	30
ตารางที่ 4.3 แสดงรายได้ของชาวบ้านในหมู่บ้านห้วยลึกต่อปี	30
ตารางที่ 4.4 แจกแจงจำนวนเครื่องไฟฟ้าภายในหมู่บ้านห้วยลึก	33
ตารางที่ 4.5 แสดงจำนวนแหล่งน้ำและการใช้น้ำจำแนกตามแหล่งน้ำ	33
ตารางที่ 4.6 จำนวนสมาชิกและเงินอนุมัติกองทุนหมู่บ้านห้วยลึก	34
ตารางที่ 4.7 รายชื่อคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านห้วยลึก	36

บทที่ 1

บทนำ

1.1 หลักการและเหตุผล

ด้วยนโยบายของรัฐบาล โดยนายกรัฐมนตรี พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร ที่แถลงต่อรัฐสภา เมื่อวันที่ 6 กุมภาพันธ์ 2544 สรุปสาระสำคัญประการหนึ่งได้ว่า โครงการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเป็นโครงการหลักเร่งด่วนตามนโยบายของรัฐบาล ที่จะใช้เป็นมาตรการหนึ่งในการแก้ปัญหาเศรษฐกิจและสังคมอย่างเป็นรูปธรรมได้ผลชัดเจนและรวดเร็ว โดยจะช่วยลดความยากจนและนำไปสู่การสร้างและกระจายโอกาสแก่ชีวิตของประชาชน สิ่งสำคัญอีกประการหนึ่งคือ ประชาชนมีโอกาสใช้ภูมิปัญญาและศักยภาพสำหรับก้าวเข้าสู่เศรษฐกิจใหม่ ซึ่งเป็นเศรษฐกิจที่ใช้ความรู้เป็นฐานของการหารายได้

ตามที่รัฐบาลมีนโยบายเร่งด่วนในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยมีปรัชญาในการสร้างจิตสำนึกความเป็นชุมชนและท้องถิ่น โดยชุมชนเป็นผู้กำหนดอนาคตและจัดการ หมู่บ้านและชุมชนให้เห็นคุณค่าและภูมิปัญญาของตนเอง มีการเกื้อกูลผู้ด้อยโอกาสในหมู่บ้านและชุมชนเชื่อมโยงกระบวนการเรียนรู้ระหว่างชุมชน ราชการ เอกชนและประชาสังคม และเป็นการกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นเพื่อการพัฒนาประชาธิปไตยพื้นฐาน และเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียน ในหมู่บ้านและชุมชนเมือง สำหรับกองทุนเพื่อการพัฒนาอาชีพ สร้างรายได้ ลดรายจ่าย และบรรเทาเหตุฉุกเฉินและความจำเป็นเร่งด่วน อีกทั้งเพื่อให้ท้องถิ่นมีขีดความสามารถในการจัดระบบและบริหารจัดการเงินกองทุนของตนเอง เพื่อสร้างศักยภาพในการเสริมสร้างความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองสู่การพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน อีกทั้งเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจฐานรากของประเทศ รวมทั้งเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคม ของประเทศในอนาคต

จากความพร้อมของหมู่บ้านและชุมชนเมืองที่ได้จัดตั้งกองทุนแล้วเสร็จ และได้รับการอนุมัติให้ตั้งกองทุนรับการจัดสรร โอนเงินเข้ากองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแล้วหรือชุมชนที่ยังไม่ได้รับการอนุมัติก็ตาม การพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพและพัฒนากองทุนไปสู่ความเข้มแข็งด้านสังคมและเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน เป็นภารกิจที่ต้องมี การดำเนินการ สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติจึงเห็นสมควรให้มีการสนับสนุน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยให้ทุน

การศึกษาแก่บัณฑิตเพื่อการศึกษาหลักสูตร การบริหารจัดการโครงการ ซึ่งเป็นหลักสูตรที่กำหนด การศึกษาเกี่ยวกับการปฏิบัติจริงในพื้นที่หมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยกำหนดให้นโยบาย กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เป็นกิจกรรมหลักของการศึกษา ซึ่งจะช่วยในการบริหารจัดการ กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง รวมทั้งก่อให้เกิดการสร้างงาน สร้างรายได้ แก่ผู้จบการศึกษาระดับปริญญาตรี ซึ่งเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจระดับล่างอีกทางหนึ่งและส่งเสริมให้บัณฑิตที่ต้องการพัฒนาบ้านเกิดมีโอกาสกระทำได้อีกทั้งบัณฑิตได้มีการยกระดับการศึกษาควบคู่กับการปฏิบัติงานในพื้นที่ สมควรให้สถาบันการศึกษาทั้งในส่วนของกระทรวงศึกษาธิการ และทบวงมหาวิทยาลัย จัดทำหลักสูตร โดยเนื้อหาหลักสูตรจะมุ่งเน้นเกี่ยวกับการบริหารจัดการ การเงิน การบัญชี การจัดทำโครงการ การวิเคราะห์โครงการ การวิจัยและการประเมินผลโครงการ การออกแบบผลิตภัณฑ์ และการตลาด รวมทั้งการเรียนรู้ชุมชน การประเมินผลและการพัฒนาชุมชน ที่ใช้การวิจัยเป็นเครื่องมือ และผู้จบหลักสูตรจะได้รับ "ประกาศนียบัตรบัณฑิต" ซึ่งเป็นการประเมินบัณฑิต ดังกล่าวอีกทางหนึ่ง

1.2 วัตถุประสงค์การประเมินโครงการ

- 1) เพื่อทราบกระบวนการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติบรรลุเป้าหมายมากเพียงใด ในด้านต่าง ๆ ดังนี้
 - ท้องถิ่นชุมชนมีกองทุนหมุนเวียนเพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ หรือสวัสดิภาพของสมาชิก
 - ท้องถิ่นมีความสามารถในการบริหารจัดการกองทุน
 - ท้องถิ่นชุมชนมีกระบวนการพึ่งพาตนเองโดยการเรียนรู้และคิดริเริ่ม เพื่อแก้ปัญหาของตนเอง มีการสร้างศักยภาพของตนเอง และมีการสร้างเศรษฐกิจแบบพอเพียง
 - เศรษฐกิจระดับฐานรากของประเทศได้รับการกระตุ้น และมีภูมิคุ้มกัน กับทั้งสังคมก็มีภูมิคุ้มกัน
 - ประชาชนในท้องถิ่นมีศักยภาพและมีความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจและสังคม
- 2) เพื่อทราบว่าปัจจัยด้านบวกและปัจจัยด้านลบ ที่ส่งเสริมและขัดขวางการบรรลุเป้าหมายดังกล่าวมีอะไรบ้าง
- 3) เพื่อให้กระบวนการทำสารนิพนธ์ เป็นกระบวนการสร้างเครือข่ายองค์กรเพื่อการเรียนรู้ มีความเชื่อมโยงระหว่างกัน ภายในชุมชนท้องถิ่น ระดับหมู่บ้าน ระดับตำบล และระดับบุคคล
- 4) เพื่อให้ได้ตัวชี้วัดความเข้มแข็งในทัศนะของประชาชน พื้นที่เป้าหมายและเพื่อทราบข้อมูลระดับความเข้มแข็งของบุคคล ตามตัวชี้วัดที่ทางกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองกำหนด

1.3 กรอบแนวคิดทฤษฎี

แนวคิดในการบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้มีประสิทธิภาพ จำเป็นต้องสร้างความรู้ การบริหารจัดการที่โปร่งใส การดำเนินงานเน้นการสนับสนุนและช่วยแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนมากกว่ายึดกฎ ระเบียบตายตัวจึงต้องแก้ไขระเบียบที่ไม่สอดคล้องกับการปฏิบัติจริงการให้ความช่วยเหลือแก้ไขปัญหาแก่ชาวบ้านการเสริมสร้างความเข้มแข็งแก่คณะกรรมการกองทุน การพัฒนาตัวชี้วัด การบริหารแบบโปร่งใส เพื่อให้คณะกรรมการทุกระดับมีแนวทางในการพัฒนาทั่วโลก ให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และการร่วมมือกับภาครัฐ ประชาคมทุกระดับ ร่วมเป็นกลไกตรวจสอบให้กองทุนเงินถิ่นบริหารได้มีประสิทธิภาพ

กรอบความคิดทฤษฎีหรือต้นแบบแนวทางการคิด ที่ผู้วิจัยใช้ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองครั้งนี้ ได้แก่ แนวความคิดตามรูปแบบการประเมินของสตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam) ที่เรียกว่า ตัวแบบความคิดเชิงระบบ เป็นกรอบในการระบุตัวชี้วัดและตัวแปรสำหรับการเก็บข้อมูล ตัวแบบทางความคิดดังกล่าวเป็นที่รู้จักกันโดยทั่วไป ในชื่อว่า “ซีพีพีโมเดล” (CIPP Model) ซึ่งมีอักษรย่อมีความหมายดังนี้

C	ย่อมาจาก	Context Evaluation	คือ	บริบทของหน่วยระบบ
I	ย่อมาจาก	Input Evaluation	คือ	ปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ
P	ย่อมาจาก	Process Evaluation	คือ	กระบวนการของหน่วยระบบ
P	ย่อมาจาก	Product Evaluation	คือ	ผลผลิตของหน่วยระบบ

1.4 วิธีการดำเนินงาน

การดำเนินการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านห้วยลึก หมู่ที่ 9 ตำบลบ้านหัน อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา มีขั้นตอนในการดำเนินงานดังนี้

- 1) ศึกษาให้เข้าใจเป้าหมายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
- 2) ศึกษาสภาพการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านห้วยลึก หมู่ที่ 9 ตำบลบ้านหัน อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา ในชุมชนท้องถิ่นที่ผู้ทำสารนิพนธ์ปฏิบัติงาน
- 3) ใช้ซีพีพีโมเดลวิเคราะห์กองทุนหมู่บ้านห้วยลึก หมู่ที่ 9 ตำบลบ้านหัน อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา และกำหนดตัวบ่งชี้ที่ตลอดจน ตัวแปรที่จะทำการเก็บข้อมูล
- 4) เก็บรวบรวมข้อมูล โดยอาศัยข้อมูลบางส่วนจากแบบ บร. บางส่วนทำการ เก็บข้อมูลเพิ่มเติม
- 5) ประมวลผลสังเคราะห์ข้อมูลตามประเด็นที่จะต้องเขียนในบทที่ 3 และบทที่ 4
- 6) ลงมือเขียนสารนิพนธ์

1.5 ผลที่คาดว่าจะได้รับ

ผลการศึกษาค้างนี้จะได้ประโยชน์ดังนี้

- 1) ได้รับทราบและมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงาน และกระบวนการจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
- 2) ได้ทราบและมีความรู้ความเข้าใจปัจจัยต่างๆ ที่เป็นอุปสรรคและสนับสนุนการดำเนินงานของกองทุน
- 3) ได้เกิดเครือข่ายการเรียนรู้เชื่อมโยงระหว่างสมาชิกด้วยกัน ระดับหมู่บ้าน ตำบล อำเภอ
- 4) ได้ทราบตัวชี้วัดความเข้มแข็งของการบริหาร พัฒนาเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้าน

บทที่ 2

เอกสารที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษาเกี่ยวกับประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านห้วยลึก หมู่ที่ 9 ตำบลบ้านหัน อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา ได้มีการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องในการดำเนินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มีดังนี้

2.1 นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์ และระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

2.1.1 นโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติของรัฐบาล ซึ่งมี พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร เป็นนายกรัฐมนตรี และเป็นนโยบายเร่งด่วนของรัฐบาล เพื่อเสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองของหมู่บ้านและชุมชนเมือง ในด้านการเรียนรู้การสร้างและการพัฒนาความคิดริเริ่มการแก้ไขปัญหาและการเสริมสร้างศักยภาพ ด้านเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนในหมู่บ้าน และชุมชนเมือง โดยรัฐบาลได้จัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง กองทุนละ 1 ล้านบาท เพื่อเป็นแหล่งเงินทุนในการลงทุนสร้างอาชีพและรายได้ ให้แก่ประชาชนในชุมชนและกิจการขนาดเล็ก พร้อมเสริมสร้างและพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเมือง ให้มีขีดความสามารถในการจัดระบบบริหารจัดการเงินกองทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองด้วยตัวเอง

2.1.2 หลักการสำคัญของกองทุน หมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

หมวด 2 กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

ข้อ 5 ปรัชญาหรือหลักการสำคัญของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ คือ

- 1) เสริมสร้างสำนึกความเป็นชุมชนและท้องถิ่น
- 2) ชุมชนเป็นผู้กำหนดอนาคตและจัดการหมู่บ้าน และชุมชนด้วยคุณค่าและภูมิปัญญาของตนเอง
- 3) เกื้อกูลประโยชน์ ต่อผู้ด้อยโอกาสในหมู่บ้าน และชุมชน
- 4) เชื่อมโยงกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างชุมชน ราชการ และประชาสังคม
- 5) กระจายอำนาจในท้องถิ่นและพัฒนาประชาธิปไตยพื้นฐาน

2.1.3 วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองมีดังนี้

- 1) เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง สำหรับการลงทุนเพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้หรือเพิ่มรายได้ การลดรายจ่าย การบรรเทาเหตุฉุกเฉินและจำเป็น เร่งด่วน และสำหรับการนำไปสู่การสร้างกองทุนสวัสดิภาพที่ดีแก่ประชาชนในหมู่บ้านหรือชุมชน
- 2) ส่งเสริมและพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเมือง ให้มีขีดความสามารถในการจัดระบบ และบริหารจัดการเงินทุนของตนเอง
- 3) เสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองของหมู่บ้านและชุมชนเมือง ในด้านการเรียนรู้การสร้างและพัฒนาความคิดริเริ่ม เพื่อการแก้ไขปัญหา และเสริมสร้างศักยภาพและส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียง ในหมู่บ้านและชุมชนเมือง
- 4) การกระตุ้นเศรษฐกิจในระดับรากฐานของประเทศ รวมทั้งเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในอนาคต
- 5) เสริมสร้างศักยภาพและความเข้มแข็งทั้งทางเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนในหมู่บ้านหรือชุมชนเมือง

2.1.4 ระเบียบกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติ มีระเบียบที่เกี่ยวข้องดังนี้

- 1) ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544
- 2) ระเบียบคณะกรรมการกองทุนแห่งชาติและชุมชนเมืองแห่งชาติว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
- 3) คู่มือสำหรับประชาชน เพื่อเตรียมการจัดตั้งและดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

2.2 ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 ประกอบไปด้วย 2 หมวดสำคัญ โดยสรุปดังนี้

หมวด 1 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

ข้อ 6 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ มีชื่อย่อว่า กทบ. ประกอบไปด้วย นายกรัฐมนตรี เป็นประธาน รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย เป็นรองประธาน คนที่

หนึ่ง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง เป็นรองประธานคนที่สอง รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรีที่นายกรัฐมนตรีมอบหมาย เป็นรองประธานคนที่สาม ผู้อำนวยการสำนักงบประมาณ เลขาธิการ คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ปลัดกระทรวงมหาดไทย ปลัดกระทรวงการคลัง ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ปลัดกระทรวงพาณิชย์ ปลัดกระทรวงอุตสาหกรรม ปลัดกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม เลขาธิการรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ผู้อำนวยการธนาคารออมสิน ผู้จัดการธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร และผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งจำนวนไม่เกิน 10 คน เป็นกรรมการ เลขาธิการนายกรัฐมนตรีเป็นกรรมการและเลขานุการ คณะกรรมการอาจแต่งตั้งกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการจำนวนไม่เกิน 3 คน ให้มีที่ปรึกษาคณะกรรมการ ซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งโดยคำแนะนำของคณะกรรมการจำนวนอย่างน้อย 3 คนแต่ไม่เกิน 7 คน

ข้อ 7 กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิมีวาระอยู่ในตำแหน่งคราวละสองปี และอาจได้รับแต่งตั้งอีกได้ ในกรณีที่กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิพ้นจากตำแหน่งก่อนครบวาระหรือในกรณีที่คณะรัฐมนตรีแต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิเพิ่มขึ้นในระหว่างที่กรรมการซึ่งแต่งตั้งไว้แล้วยังมีวาระอยู่ในตำแหน่ง ให้ผู้ได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งแทนหรือเป็นกรรมการเพิ่มขึ้นอยู่ในตำแหน่งเท่ากับวาระที่เหลืออยู่ของกรรมการซึ่งได้แต่งตั้งไว้แล้ว เมื่อครบกำหนดวาระตามวรรคหนึ่ง หากยังไม่มี การแต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิขึ้นใหม่ ให้กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งพ้นจากตำแหน่งวาระนั้นปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่ากรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งได้รับแต่งตั้งใหม่เข้ารับหน้าที่

ข้อ 8 นอกจากพ้นจากตำแหน่งตามวาระตามข้อ 7 กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิพ้นจากตำแหน่งเมื่อ

- 1) ตาย
- 2) ลาออก
- 3) เป็นบุคคลล้มละลาย
- 4) คณะรัฐมนตรีมีมติให้พ้นจากตำแหน่ง
- 5) เป็นคนไร้ความสามารถหรือคนเสมือนไร้ความสามารถ
- 6) ได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก

ข้อ 9 การประชุมของคณะกรรมการ ต้องมีกรรมการประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการทั้งหมด จึงจะเป็นองค์ประชุม ในการประชุมคราวใด ถ้าประธานกรรมการไม่มาประชุมหรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้รองประธานกรรมการผู้มีอาวุโสตามลำดับเป็นประธานในที่ประชุม ถ้าไม่มีรองประธานกรรมการมาประชุมหรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ให้กรรมการที่มาประชุมเลือกกรรมการคนหนึ่งเป็นประธานในที่ประชุม การวินิจฉัยชี้ขาดของที่ประชุมให้ถือเสียง

ข้างมาก กรรมการคนหนึ่งให้มีเสียงหนึ่งในการลงคะแนน ถ้าคะแนนเสียงเท่ากันให้ประธานในที่ประชุมออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกเสียงหนึ่งเป็นเสียงชี้ขาด

ข้อ 10 คณะกรรมการมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

- 1) กำหนดนโยบาย การจัดตั้ง แนวทางการบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
- 2) กำหนดแผนการจัดหาเงินทุนกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง และแผนการจัดสรรให้แก่กองทุน
- 3) จัดทำร่างกฎหมายเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เสนอต่อคณะรัฐมนตรี
- 4) กำหนดแผนงาน และอกระเบียบ ข้อบังคับและประกาศในการจัดตั้งและแนวทางการบริหารงานกองทุน
- 5) อกระเบียบเกี่ยวกับการรับเงิน การจ่ายเงิน การเก็บรักษาเงิน จัดทำ และจัดสรรผลประโยชน์ของกองทุน
- 6) อกระเบียบเกี่ยวกับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และการบริหารกองทุน
- 7) แต่งตั้งคณะกรรมการ คณะทำงาน เพื่อดำเนินการตามระเบียบนี้
- 8) อกระเบียบ คำสั่ง และประกาศอื่น ๆ เพื่อปฏิบัติตามระเบียบนี้
- 9) เพื่อประโยชน์ในการบริหารงานของสำนักงาน อาจมีคำสั่งให้ข้าราชการหรือลูกจ้างของส่วนราชการ หรือคณะกรรมการอาจขอให้รัฐมนตรีมีมติให้พนักงาน หรือลูกจ้างของรัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานอื่นของรัฐ ไปช่วยปฏิบัติเป็นเจ้าหน้าที่ของสำนักงานได้ โดยถือว่าเป็นการปฏิบัติราชการหรือปฏิบัติงานตามปกติ โดยจะให้ไปช่วยปฏิบัติงานเต็มเวลา บางเวลา หรือนอกเวลา ก็ได้ อีกทั้งอาจกำหนดค่าตอบแทนให้แก่ผู้ไปช่วยปฏิบัติงานด้วยก็ได้
- 10) รายงานผลการดำเนินงาน ปัญหาและอุปสรรค รวมทั้งฐานะการเงินของกองทุนให้คณะรัฐมนตรีทราบอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง

ข้อ 11 การประชุมของคณะกรรมการให้นำข้อ 9 มาใช้กับการประชุมและวินิจฉัยชี้ขาดของที่ประชุมอนุกรรมการ โดยอนุโลม

ข้อ 12 ให้คณะกรรมการที่ปรึกษาและคณะกรรมการ ที่ได้รับการแต่งตั้งตามระเบียบนี้ได้เบี่ยงประชุมค่าตอบแทนตามอัตราที่กำหนด ในพระราชกฤษฎีกาเบี่ยงประชุมและค่าตอบแทนที่ปรึกษา ซึ่งนายกรัฐมนตรีแต่งตั้ง พ.ศ. 2523 และที่แก้ไขเพิ่มเติม โดยเบิกจ่ายจากสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี

หมวดที่ 2 สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

ข้อ 13 ให้มีสำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ในสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี

ข้อ 14 สำนักงานมีอำนาจ หน้าที่ ดังต่อไปนี้

- 1) ทำหน้าที่เป็นสำนักงานเลขานุการของคณะกรรมการ
- 2) ปฏิบัติงานธุรการของคณะกรรมการที่ปรึกษาคณะกรรมการ และคณะกรรมการอนุกรรมการ
- 3) ศึกษารวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการดำเนินงานของคณะกรรมการและของกองทุน
- 4) ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้ทราบถึงการจัดตั้ง นโยบาย และแนวทางการบริหารกองทุน
- 5) ดำเนินการและประสานงานกับส่วนราชการและองค์กรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อเตรียมความพร้อม ในการจัดตั้งกองทุน และแนวทางการบริหารกองทุน
- 6) จัดให้มีหรือสนับสนุนให้มีการประชุมชี้แจงและฝึกอบรมบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานกองทุน
- 7) พิจารณาเสนอความเห็นต่อคณะกรรมการในการพิจารณาแผนการบริหารและจัดการกองทุน
- 8) ให้การสนับสนุนปรึกษาหารือและข้อเสนอแนะแก่คณะกรรมการ เกี่ยวกับนโยบายระเบียบ หลักเกณฑ์ การดำเนินงานกองทุน
- 9) ดำเนินการหรือมอบหมายให้หน่วยงานอื่น ๆ ดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องกับกองทุน และรายงานผลต่อคณะกรรมการดำเนินการในส่วนการบริหารกองทุน
- 10) รายงานผลการปฏิบัติงานประจำปีของสำนักงานเสนอต่อคณะกรรมการดำเนินการอื่นใดตามที่คณะกรรมการมอบหมาย

2.3 แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง(กทบ.1)

แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มีส่วนสำคัญในการประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองต่างๆ เนื่องจากกระบวนการเลือกคณะกรรมการกองทุน มีกระบวนการคัดเลือก ดังต่อไปนี้

2.3.1 กระบวนการเลือกคณะกรรมการกองทุน

- 1) จำนวนครัวเรือนที่เข้าร่วมประชุม จะต้องมืครัวเรือนสามในสี่ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมด
- 2) การเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน ให้เป็นไปตามมติที่ประชุม
- 3) วันที่เลือกคณะกรรมการกองทุน

2.3.2 คุณสมบัติของคณะกรรมการกองทุน

- 1) เป็นผู้ที่มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านและอาศัยอยู่ในหมู่บ้านติดต่อกันเป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่า 2 ปี ก่อนวันที่ได้รับคัดเลือกเป็นกรรมการกองทุน
- 2) เป็นผู้บรรลุนิติภาวะ โดยมีอายุ 20 ปีบริบูรณ์
- 3) ปฏิบัติตนอยู่ในหลักศาสนา มีความรับผิดชอบ เสียสละ มีส่วนร่วมในกิจกรรมชุมชน ไม่ติดการพนัน ไม่เกี่ยวข้องกับสิ่งเสพติด และไม่มีประวัติเสียหายทางด้านการเงิน ตลอดจน ยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตย
- 4) ไม่เป็นบุคคลล้มละลาย คนไร้ความสามารถ หรือคนเสมือนไร้ความสามารถ
- 5) ไม่เคยได้รับโทษจำคุกโดยพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท
- 6) ไม่เคยต้องคำพิพากษาถึงที่สุดว่ามีความผิดแต่รอการกำหนดโทษหรือรอการลงโทษในความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่หรือความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ ยกเว้นความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์และความผิดฐานบุกรุก
- 7) ไม่เคยถูกให้ออก ปลดออกหรือไล่ออกจากราชการ องค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย หน่วยงานรัฐวิสาหกิจ เพราะทุจริตต่อหน้าที่หรือสร้างความเสียหายอย่างร้ายแรงแก่ทางราชการ องค์กร หรือหน่วยงานที่สังกัด
- 8) ไม่เป็นผู้ไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งที่เสียสิทธิตามมาตรา 68 วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540
- 9) ไม่เป็นผู้ที่เคยพ้นจากตำแหน่งคณะกรรมการกองทุนตามข้อ 20 (3) และ (4)

2.4 แบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง

การขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองนั้น มีวัตถุประสงค์เพื่อให้คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ได้ประเมินความพร้อมในด้านต่าง ๆ ของหมู่บ้านและชุมชนเมือง ตามสภาพความเป็นจริง สำหรับหมู่บ้านและชุมชนเมืองจะต้องมีความพร้อมในด้านต่าง ๆ ดังนี้ โดยแบบคำขอขึ้นทะเบียนจัดทำโดยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน ห้วยลึก หมู่ 9 ตำบลบ้านหัน อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา

คำชี้แจง

แบบประเมินความพร้อมกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองจัดทำขึ้น เพื่อให้คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองได้ประเมินความพร้อมในด้านต่างๆ ของหมู่บ้านและชุมชนรวมทั้งให้ ข้อมูลรายละเอียดตามความเป็นจริง สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ใช้ในการกำหนดนโยบายและแนวทางในการพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้เจริญก้าวหน้าในด้านเศรษฐกิจและสังคมต่อไป

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของหมู่บ้าน/ชุมชน

- 1) จำนวนประชากรในหมู่บ้าน/ชุมชน 410 คน
- 2) จำนวนครัวเรือนในหมู่บ้าน/ชุมชน 98 ครัวเรือน
- 3) อาชีพของประชากรในหมู่บ้าน/ชุมชน ประกอบด้วย รับจ้าง ค้าขาย เกษตรกร และรับราชการ

ส่วนที่ 2 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน / ชุมชนเมือง

- 1) จำนวนครัวเรือนที่เข้าร่วมเพื่อกำหนดวิธีเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน/ชุมชนเมือง - 96 ครัวเรือน
- 2) การคัดเลือกกรรมการกองทุนหมู่บ้าน / ชุมชนเมือง
 - มีการประชาสัมพันธ์ปากต่อปาก และประกาศเสียงตามสายของหมู่บ้านให้ชาวบ้านทราบ พร้อมนัดหมายกันไปประชุมที่ศูนย์สาธารณสุขหมู่บ้าน เวลา 20.30 น. เพื่อประชุมคัดเลือกคณะกรรมการโดยการโหวตเสียง 1 คนต่อ 1 เสียง
- 3) วันที่มีการคัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน / ชุมชน กรกฎาคม พ.ศ. 2544
- 4) คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน ทุกคนมีคุณสมบัติครบถ้วน ตามระเบียบของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านหรือไม่
 - มีครบทุกคน

5. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน ได้ร่วมกันประเมินประสิทธิภาพในการบริหารเงินกองทุนหมู่บ้านของตนเอง แล้วมีความเห็นว่า จำนวนคณะกรรมการที่มีประสิทธิภาพมีจำนวน 15 คน

ส่วนที่ 3 การเตรียมความพร้อมของหมู่บ้าน

- 1) ระเบียบข้อบังคับสำหรับการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้าน
 - มีแล้ว
- 2) ระเบียบข้อบังคับ

- มีข้อบังคับเกี่ยวกับสมาชิกภาพ(การเข้าเป็นสมาชิก การลาออก การฝากเงินออม การถือหุ้น ค่าธรรมเนียม และอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสมาชิก

- ข้อบังคับเกี่ยวกับการรับเงิน การจ่ายเงินของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน
- ข้อบังคับเกี่ยวกับการกู้ยืมเงิน และการชะระคืนเงินกู้
- ข้อบังคับเกี่ยวกับการจัดทำบัญชีกองทุน

3) วิธีการกำหนดระเบียบข้อบังคับ กำหนดขึ้นโดย

- คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและประชาชนในหมู่บ้านร่วมกันกำหนดขึ้น

ส่วนที่ 4 ทุณดำเนินการของกองทุนหมู่บ้าน ปัจจุบันหมู่บ้านมีสมาชิกแล้ว ดังนี้

1) ปัจจุบันกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองมีสมาชิกแล้ว 65 คน

2) จำนวนเงินที่สมาชิกเข้ามามีส่วนร่วมกับกองทุนหมู่บ้าน ในรูปแบบของการถือหุ้น / การออม / ค่าธรรมเนียม / เงินบริจาคหรือให้เปล่า ในปัจจุบันดังนี้

- เงินออม / เงินถือหุ้น เป็นเงิน 4,270 บาท ณ วันที่ 24 เดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2544

3) การเปิดบัญชีเงินฝากกับธนาคารออมสิน

- เปิดบัญชีแล้ว เลขที่บัญชีกองทุน 1 ล้านบาท 06-4307-20-063761-0 ธนาคารออมสิน สาขา สีคิ้ว และ เลขบัญชีธนาคารเงินสะสมของกองทุน 06-4307-20-063760-1 วันที่เปิดบัญชีเงิน ล้าน วันที่ 18 ตุลาคม พ.ศ. 2544 จำนวนเงินฝากคงเหลือ ณ ปัจจุบันเป็นเงิน 13,512 บาท

4) หมู่บ้านมีความร่วมมือหรือเชื่อมโยงในการพัฒนากับหมู่บ้านหรือเครือข่ายอื่นนอกหมู่บ้านหรือไม่

- มีความร่วมมือ

ส่วนที่ 5 แนวคิดในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน

1) เมื่อได้รับการสนับสนุนเป็นวงเงินไม่เกิน 1,000,000 บาท จากกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

2) วิธีการในการบริหารเงินกองทุนหมู่บ้าน ให้มีการหมุนเวียนอย่างต่อเนื่อง มีดังนี้ จะให้สมาชิก ที่กู้ไปแล้วส่งคืนภายใน 1 ปี พร้อมดอกเบี้ย แล้วให้สมาชิกคนใหม่กู้ต่อในปีที่ 2 เพื่อหมุนเวียน

3) ผู้กู้เงินไปดำเนินการดังนี้

- ภาคการเกษตร
- ค้าขาย

4) หลักเกณฑ์ในการพิจารณาเงินกู้

- ความพร้อมของสมาชิกผู้กู้เงิน

- อาชีพผู้กู้เงิน และระเบียบการกู้ยืม
- 5) วิธีการในการควบคุมและติดตามการใช้เงินกู้ วิธีดังนี้
 - ใช้มาตรการทางสังคม โดยการประชาคม เพื่อการทวงหนี้
 - ต้องให้ผู้ค้ำประกันรับผิดชอบ
 - ดำเนินการตามกฎหมาย
- 6) วิธีการป้องกันความเสี่ยงภัยในการกู้ ประกอบด้วยผู้ค้ำประกันรับผิดชอบ ยึดเงินหุ้นของสมาชิก ยึดหลักทรัพย์
- 7) วิธีการแก้ปัญหาในกรณีที่สมาชิกได้รับเงินกู้ไปแล้วไม่ส่งใช้คืนเงินต้นและดอกเบี้ยคืนตามสัญญา คือ
 - ส่งหน่วยเร่งรัดหนี้สินติดตามทวงถาม
 - ใช้เวทีประชาคม
- 8) แนวทางการบริหารกองทุนหมู่บ้าน ในด้านการจัดสวัสดิการให้แก่ประชาชนในหมู่บ้าน มีแนวทางดังนี้

- คืนเงินปันผลให้กับสมาชิก	50%
- สาธารณะประโยชน์	10%
- ตอบแทนคณะกรรมการ	20 %
- บริหารกลุ่ม	20%

2.5 ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

จากการวิเคราะห์ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง พบว่าระเบียบกองทุนหมู่บ้านทับม้า ประกอบด้วยสาระสำคัญอยู่ 5 เรื่อง ซึ่งสรุปได้ดังนี้

2.5.1 ที่ตั้งกองทุนหมู่บ้านห้วยลึก ตั้งอยู่เลขที่ 52/1 หมู่ 9 ตำบลบ้านหัน อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา รหัสไปรษณีย์ 30140 ระเบียบนี้ใช้บังคับตั้งแต่วันที่ประกาศคัดเลือกแต่งตั้งคณะกรรมการวันที่ 22 กรกฎาคม 2544 เวลา 19.30 น เป็นต้นไป

2.5.2 วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งกองทุน

- 1) เป็นแหล่งเงินทุนเพื่อประกอบอาชีพ
- 2) เป็นแหล่งเงินทุนเพื่อแปรรูป
- 3) เป็นแหล่งเงินทุนกู้ยืมเงิน

2.5.3 แหล่งที่มาของกองทุน ประกอบด้วยเงินและทรัพย์สิน ดังนี้

- 1) เงินที่ได้รับจัดสรรจากรัฐบาล

- 2) ดอกเบี้ยหรือผลประโยชน์ใด ๆ ที่เกิดขึ้นจากเงินกองทุน
- 3) ค่าธรรมเนียมแรกเข้า 10 บาท ต่อ 1 คน
- 4) เงินฝากสัจจะ (หุ้น) 10 บาท

2.5.4 คุณสมบัติของสมาชิก

1) เป็นคนในหมู่บ้านและมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านของหมู่บ้านห้วยลึก ตั้งแต่ 1 ปีขึ้นไป

- 2) บุคคลนั้นต้องมีอายุ 20 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป แต่ไม่เกิน 65 ปี
- 3) เป็นผู้พร้อมที่จะปฏิบัติตามระเบียบของกองทุน
- 4) สมาชิกต้องเปิดบัญชีฝากเงินที่ธนาคารออมสิน
- 5) เป็นผู้ประพฤติตนดีไม่เสพหรือเกี่ยวข้องกับยาเสพติด
- 6) จะต้องเป็นผู้ที่ไม่มีประวัติการค้างชำระหนี้

2.5.5 การสมัครเป็นสมาชิก

1) ยื่นคำขอสมัครเป็นสมาชิกกองทุนได้ที่คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน

2) ผู้มีคุณสมบัติของสมาชิก สามารถยื่นสมัครเข้าเป็นสมาชิกกองทุนได้เดือนละ 1 ครั้ง โดยสมาชิกสมัครได้ทั้งลักษณะบุคคล และกลุ่มหรือองค์กรชุมชนแล้วแต่ความสมัครใจของผู้สมัครสมาชิก

3) สถานที่สมัคร ณ ที่ทำการกลุ่มออมทรัพย์ ศูนย์สาธารณสุขหมู่บ้าน เลขที่ 52/1 หมู่ที่ 9 ตำบลบ้านหัน อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา

4) คณะกรรมการกองทุนเป็นผู้พิจารณาว่าจะรับบุคคลหนึ่งบุคคลใดเข้าเป็นสมาชิก โดยชอบธรรม โดยมติเห็นชอบ 3 ใน 4 ของคณะกรรมการกองทุน

2.5.6 การพ้นสภาพจากการเป็นสมาชิก

- 1) เสียชีวิต
- 2) ลาออกและได้รับอนุมัติให้ลาออกจากคณะกรรมการกองทุน
- 3) จงใจฝ่าฝืนระเบียบของกองทุนหรือแสดงตนเป็นปรปักษ์หรือไม่ ให้ความช่วยเหลือหรือร่วมมือกับกองทุนไม่ว่าจะด้วยประการใด
- 4) ผู้กู้ยืมเงินนำเงินไปใช้นอกกรอบวัตถุประสงค์ตามสัญญาให้คณะกรรมการยกเลิกสัญญาและเรียกเงินกู้พร้อมดอกเบี้ยเต็มจำนวน โดยทันที แล้วให้คณะกรรมการเรียกประชุมสมาชิกให้พ้นจากสมาชิกห้ามมิให้สมัครเข้าเป็นสมาชิกเป็นระยะเวลา 2 ปี

2.5.7 คณะกรรมการกองทุน หมู่บ้านห้วยลึก มีคณะกรรมการทั้งหมด 15 คน ซึ่งแบ่งหน้าที่และฝ่ายต่าง

2.5.8 การจัดสรรกำไรสุทธิประจำปี

1) ปันผลค่าหุ้นคืนสมาชิก	30 %
2) เป็นเงินเฉลี่ยคืนให้แก่ผู้กู้	20 %
3) ค่าตอบแทนคณะกรรมการ	20 %
4) เป็นทุนเพื่อสมทบกองทุน	20 %

2.6 การพิจารณาเงินกู้สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

การพิจารณาเงินกู้ให้กับผู้กู้นั้น คณะกรรมการจะต้องดำเนินการตามหมวด 7 ว่าด้วยการกู้ยืมเงินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยกองทุนบ้านห้วยลึก หมู่ที่ 9 ตำบลบ้านหัน อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา มีเกณฑ์การพิจารณาเงินกู้กองทุนให้กับสมาชิก ดังนี้

2.6.1 การอนุมัติเงินกู้ สมาชิกที่ประสงค์จะกู้เงินจะต้องจัดทำโครงการเพื่อขอกู้เงินจากคณะกรรมการกองทุน โดยครบคร่าวละ 1 ราย ในการกู้ยืมเงินอย่างชัดเจน

2.6.2 ลักษณะโครงการ สมาชิกยื่นขอกู้เงิน ต้องมีลักษณะหรือคุณสมบัติก็คือเป็นโครงการที่ต้องสามารถดำเนินการได้จริงมีความเป็นไปได้ทางการตลาด และสามารถเห็นได้ชัดเจนว่ามีความคุ้มค่าต่อการลงทุน

2.6.3 วงเงินกู้ ให้สมาชิกกู้ได้รายละ 20,000 บาท หรือไม่เกิน 50,000 บาท ในกรณีที่คณะกรรมการกองทุนมีมติ 3 ใน 4 ของคณะกรรมการควรอนุมัติเงินกู้รายได้ไม่เกิน 20,000 บาท คณะกรรมการกองทุนจะเรียกประชุมสมาชิกทั้งหมด เพื่อให้พิจารณาวินิจฉัยชี้ขาด แต่ทั้งนี้การอนุมัติเงินกู้รายหนึ่งไม่เกิน 50,000 บาท จะต้องใช้หลักทรัพย์ค้ำประกัน / และบุคคลค้ำประกัน

2.6.4 การทำสัญญาเงินกู้ ทุกประเภท ต้องมีการทำสัญญาไว้กับคณะกรรมการไว้ 1 ชุด ตามแบบและเงื่อนไข

1) ถ่ายสำเนาเอกสารสำคัญอย่างละ 1 ชุด ทะเบียนบ้าน บัตรประจำตัวประชาชน ทะเบียนสมรส

2) ผู้ค้ำประกัน 2 คนต้องเป็นสมาชิกกองทุน และหัวหน้าครอบครัว 1 คนค้ำประกันได้ 2 ครั้ง

3) คู่สมรส (ถ้ามี) ต้องลงลายมือชื่อให้คำยินยอม

4) มีหลักทรัพย์ค้ำประกัน

5) มีพยานหรือผู้รู้เห็น เช่น ค้ำประกัน

6) การกู้ กู้เงิน ได้ตั้งแต่ 1,000 บาท ขึ้นไปแต่ไม่เกิน 20,000 บาท/ราย/ปี

7) คณะกรรมการไม่มีสิทธิค้ำประกันเงินกู้ใด ๆ ทั้งสิ้น

2.6.5 ระเบียบข้อบังคับในการกู้

- 1) หลักประกันเงินกู้ มีโฉนดที่ดิน หลักทรัพย์
- 2) ผู้ค้ำประกัน 2 คน

2.6.6 การชำระคืนเงินกู้

- 1) ให้ผู้กู้ส่งคืนเงินต้นพร้อมดอกเบี้ยภายในกำหนด 1 ปี
- 2) กรณีผู้กู้ผิดสัญญาส่งคืนเงินต้น ให้ผู้กู้เสียค่าปรับในอัตราร้อยละ 50 สตางค์ ต่อวัน เพิ่มจากดอกเบี้ยปกติภายใน 7 วัน ถ้าเกินกำหนดพิจารณาสอบถามผู้ค้ำประกัน โดยอัตราดอกเบี้ยให้เป็นไปตามที่คณะกรรมการกำหนด

2.7 หลักการประเมินโครงการแบบซิปป์โมเดล(CIPP Model)

2.7.1 รูปแบบของการประเมินแบบ

รูปแบบของการประเมินแบบซิปป์ มาจากตัวอักษรภาษาอังกฤษตัวแรกของประเด็นที่จะทำการประเมิน

1. การประเมินบริบทหรือสถานะแวดล้อม(Context Evaluation) เป็นกระบวนการประเมินเพื่อให้ได้มาซึ่งเหตุผลเพื่อช่วยในการกำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการ โดยจะเน้นด้านความสัมพันธ์ที่เกี่ยวกับสภาพแวดล้อม ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน สภาพภูมิศาสตร์ สภาพเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมประเพณี โครงสร้างพื้นฐาน ทรัพยากร การรวมกลุ่ม ผู้นำ ความเข้มแข็งของชุมชน ตลอดจนการศึกษาปัญหาอุปสรรค อันจะนำไปสู่การกำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการ

2. การประเมินปัจจัยเบื้องต้น(Input Evaluation) เป็นการจัดหาข้อมูลเพื่อใช้ในการตัดสินใจ ความเหมาะสมของแผนงานต่าง ๆ ที่วางไว้ ความสามารถของหน่วยงานหรือตัวแทนในการจัดโครงการยุทธวิธีที่ใช้ในการบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการ การได้รับความช่วยเหลือในด้านต่างๆ ซึ่งจะช่วยให้โครงการดำเนินไปได้ เช่น หน่วยงานที่จะช่วยเหลือ เวลา เงินทุน อาคาร สถานที่ อุปกรณ์เครื่องมือ รวมทั้งเทคโนโลยีและแผนการของการดำเนินการโครงการ เป็นต้น

3. การประเมินกระบวนการ(Process Evaluation) มีวัตถุประสงค์ 3 ประการ คือ เพื่อหาและทำนายข้อบกพร่องของกระบวนการ หรือการดำเนินการตามขั้นตอนที่วางไว้ เพื่อรวบรวมสารนิเทศสำหรับผู้ตัดสินใจวางแผนเพื่อเป็นการสะสมถึงการปฏิบัติต่างๆ ที่เกิดขึ้น ส่วนประกอบที่สำคัญของการประเมินกระบวนการมี 4 อย่าง

- 1) การจัดหานักประเมินกระบวนการเต็มเวลา
- 2) เครื่องมือที่เป็นสื่อในการบรรยายกระบวนการ

3) การร่วมประชุมอย่างสม่ำเสมอระหว่างนักประเมินโครงการและบุคลากรในโครงการ หรือในแผนงานเอง

4) การปรับปรุงโครงร่างการประเมินอยู่เป็นนิจ การทำตามกระบวนการจำเป็น ต้องมีข้อมูลย้อนกลับ โดยต่อเนื่องเกี่ยวกับว่าทำอะไร โครงการนั้นจึงจะทำหน้าที่ได้สมบูรณ์ที่สุด การประเมินกระบวนการให้ข้อมูลแก่ผู้ตัดสินใจในการคาดคะเนล่วงหน้า การปฏิบัติเพื่อแก้ปัญหา และบันทึกกระบวนการสำหรับแปลความหมายของความสำเร็จของโครงการ

4. การประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้น(Product Evaluation) เป็นกระบวนการประเมินเพื่อเปรียบเทียบผล และแปลความหมายที่เกิดขึ้นกับวัตถุประสงค์ของโครงการ นอกจากนี้ได้นำเสนอประเภทของการตัดสินใจที่สอดคล้องกับประเด็นที่ประเมิน ดังนี้

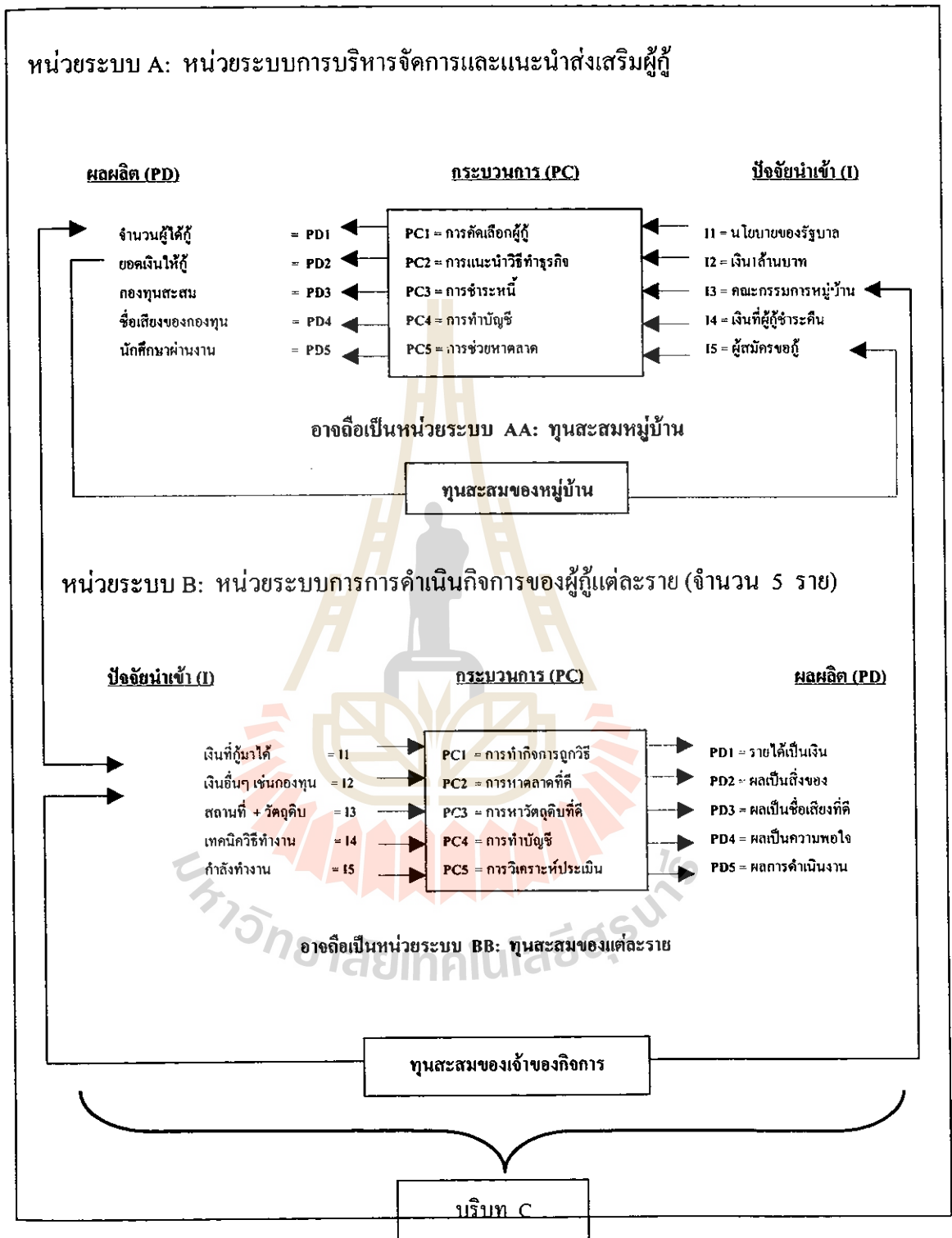
1) การตัดสินใจเพื่อการวางแผน เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากการประเมินสภาพแวดล้อมที่ได้นำไปใช้ในการกำหนดจุดประสงค์ของโครงการให้ สอดคล้องกับแผนการดำเนินการ

2) การตัดสินใจเพื่อกำหนดโครงสร้างขอโครงการ เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากปัจจัยเบื้องต้น ที่ได้นำไปใช้ในการกำหนดโครงสร้างของแผนงาน และขั้นตอนของการดำเนินการของโครงการ

3) การตัดสินใจเพื่อนำโครงการไปปฏิบัติ เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากการประเมินกระบวนการ เพื่อพิจารณาควบคุมดำเนินการให้เป็นไปตามแผนและปรับปรุงแก้ไขการดำเนินการให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด

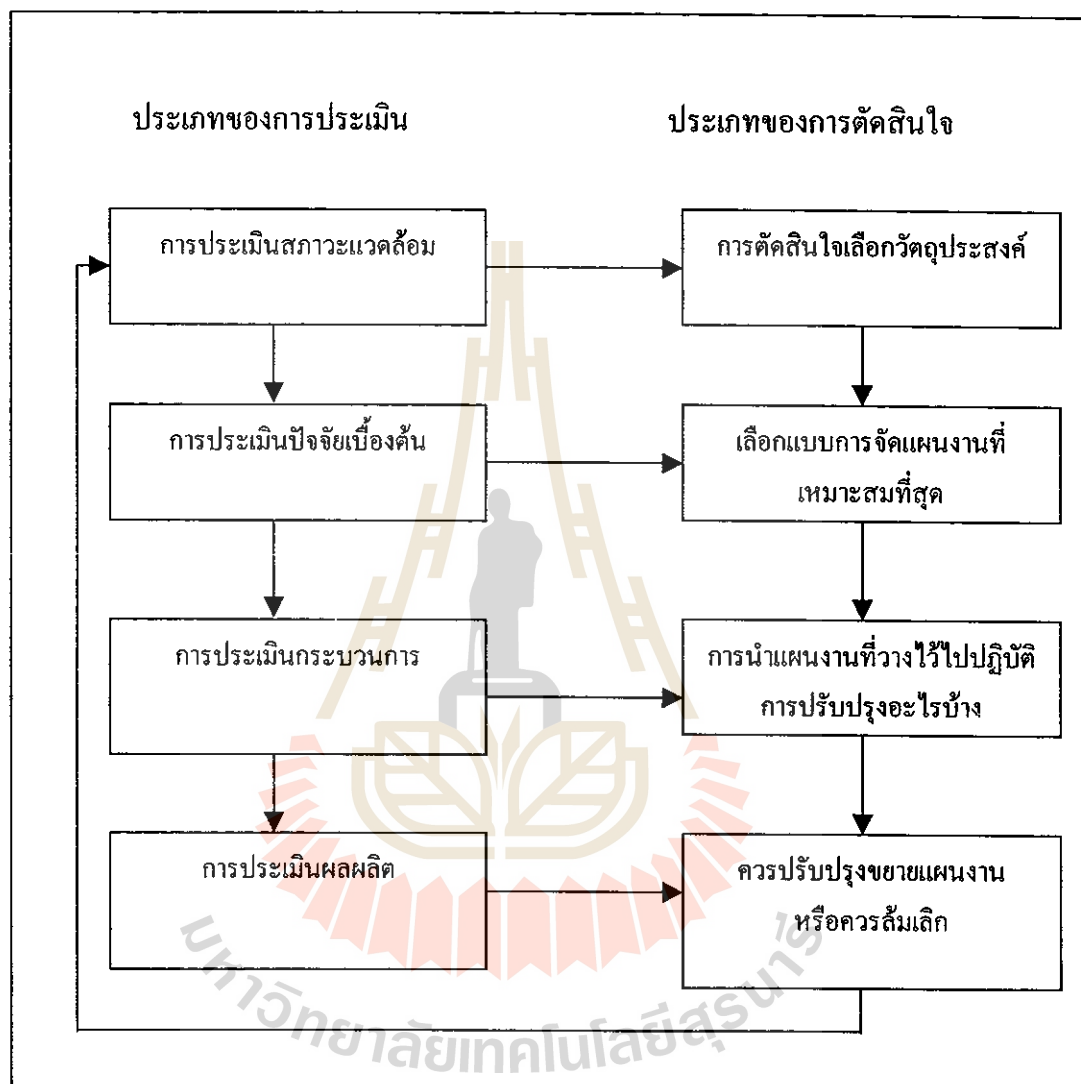
4) การตัดสินใจเพื่อทบทวนโครงการ เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากการประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้น เพื่อพิจารณาการยุติ ถ้มเลิก หรือปรับขยายโครงการที่จะนำไปใช้ในโอกาสต่อไป

แผนภาพแสดงองค์ประกอบภายในของกองทุนหมู่บ้านในรูปแบบของซีพีโมเดล มีส่วนประกอบดังแสดงในรูปที่ 2.1

แผนภาพที่ 2.1 ระบบการทำงานของโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ความสัมพันธ์ของประเภทการประเมินและประเภทของการตัดสินใจ(สมหวัง พิธิยานุวัฒน์:2525)
แสดงในแผนภาพที่ 2.2

แผนภาพที่ 2.2 ความสัมพันธ์ระหว่างการประเมินกับการตัดสินใจในแบบจำลองซิปฟ์

2.8 การวิเคราะห์โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
การวิเคราะห์โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
มีขั้นตอนในการวิเคราะห์ ดังนี้

2.8.1 วิเคราะห์บริบท เป็นการวิเคราะห์สภาพทั่วไปของหมู่บ้านและรายบุคคล(ผู้กู้) เพื่อ
ศึกษาปัจจัยด้านบวกและด้านลบที่ส่งเสริมและขัดขวางการบรรลุเป้าหมาย ศึกษาตัวชี้วัดความเข้ม
แข็งของชุมชนตามทัศนะของประชาชน

2.8.2 วิเคราะห์ปัจจัยเบื้องต้น เริ่มที่นโยบายของรัฐบาลเกี่ยวกับโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสถาบันการศึกษา ประชาสัมพันธ์และประกาศรับสมัครบัณฑิตเพื่อเข้าร่วมโครงการ

2.8.3 วิเคราะห์กระบวนการของโครงการ จัดทำหลักสูตรการศึกษาระดับประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาการจัดการและการประเมินโครงการ จัดตั้งคณะกรรมการอำนวยการคณะกรรมการดำเนินการในส่วนกลางและระดับจังหวัด เพื่อทำหน้าที่ประสานงาน ดำเนินงานให้โครงการบรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมาย ให้บัณฑิตศึกษาทั้งในสถาบันการศึกษา และปฏิบัติงานจริงในพื้นที่ โดยใช้แบบสอบถาม(บร.1-บร.12) ในการเก็บข้อมูล คณาจารย์นิเทศก์ติดตามและนิเทศช่วยเหลือนักศึกษาในพื้นที่การปฏิบัติงานและนักศึกษาต้องรายงาน ผลการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแก่คณาจารย์นิเทศ

2.8.4 วิเคราะห์ผลของโครงการ เมื่อสิ้นสุดโครงการแล้วจำนวน เงินกองทุน 1 ล้านบาทยังอยู่ บัณฑิตที่ว่างงานมีรายได้ เป็นผู้สำเร็จการฝึกอบรม ซึ่งจะได้รับประกาศนียบัตรบัณฑิต หลักสูตรการจัดการและการประเมินโครงการ โดยใช้ชุมชนเป็นห้องเรียนมีการเรียนรู้ ปฏิบัติงานและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นจริงในพื้นที่ ซึ่งจะมีประสบการณ์จริงนำไปใช้ในการทำงานต่อไป และกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองมีการบริหารจัดการกองทุนที่มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น มีกระบวนการศึกษาวิจัยเชิงปฏิบัติการ การติดตามประเมินผลและส่งเสริมการพัฒนานโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ซึ่งเป็นการสร้างเสริมกิจกรรมของนโยบายที่มีอยู่ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น และจำนวนรายงานผลความก้าวหน้าเป็นระยะๆ อย่างต่อเนื่องและรายงานผลการวิจัยในรูปแบบของสารนิพนธ์ของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการประเมินโครงการ

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองครั้งนี้ เป็นการศึกษารายกรณีเฉพาะ ซึ่งผู้ทำสารนิพนธ์ได้เข้าปฏิบัติงานตั้งแต่เดือน ธันวาคม พ.ศ. 2544 ในโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยมีวิธีดำเนินการประเมินดังนี้

3.1 รูปแบบการประเมินและเครื่องมือ

3.1.1 รูปแบบในการประเมิน

รูปแบบการประเมินของสตีฟเฟิลบีม เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลมาวิเคราะห์และสังเคราะห์ เพื่อให้เกิดสารสนเทศที่มีประโยชน์เพื่อการตัดสินใจ โดยได้จำแนกขั้นตอนของการประเมินออกเป็น 3 ขั้นตอน คือ (1) กำหนดหรือระบุข้อมูลที่ต้องการ (2) การเก็บรวบรวมข้อมูล และ (3) วิเคราะห์และจัดการสารสนเทศ รูปแบบการประเมินที่ใช้ในการประเมินคือ ซิปพีโมเดล ดังที่ได้เสนอรายละเอียดไว้ในบทที่ 1 และ 2 ซึ่งประกอบด้วยการประเมิน 4 องค์ประกอบ ทั้งระดับหมู่บ้านและระดับรายบุคคล(ผู้กู้) ดังนี้

- 1) การประเมินสถานะแวดล้อม เป็นการประเมินสภาพทั่วไปของหมู่บ้านและรายบุคคล
- 2) การประเมินปัจจัยนำเข้า เป็นการประเมินปัจจัยนำเข้าของกระบวนการกองทุนหมู่บ้าน ทั้งระดับหมู่บ้านและรายบุคคล
- 3) การประเมินกระบวนการ เป็นการประเมินกระบวนการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน ทั้งระดับหมู่บ้านและรายบุคคล
- 4) การประเมินผลผลิต เป็นการประเมินผลผลิตทั้งหมดที่เกิดขึ้นจากกระบวนการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน ทั้งระดับหมู่บ้านและรายบุคคล

3.1.2. เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินโครงการ

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบรายงาน(บร.) ต่างๆ และแบบเก็บข้อมูลเพิ่มเติม เพื่อใช้ในการสังเกตและการสัมภาษณ์ มีดังนี้

- 1) แบบรายงาน บร. 1 (แบบเก็บข้อมูลบริบทชุมชนหมู่บ้าน)
- 2) แบบรายงาน บร. 2 (แบบเก็บข้อมูลตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน)

- 3) แบบรายงาน บร.3 (แบบรายงานความรู้ความเข้าใจ และทัศนคติที่มีต่อกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง)
- 4) แบบรายงาน บร. 4 (แบบรายงานการปฏิบัติงานรายเดือน)
- 5) แบบรายงาน บร.5 (แบบรายงาน ผลการจัดเวทีบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง)
- 6) แบบรายงาน บร. 6 (แบบรายงานผลการจัดเวทีกลุ่มผู้กู้เงินจากกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง)
- 7) แบบรายงาน บร. 7 (แบบรายงานผลการสัมภาษณ์ เพื่อค้นหาตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนะของประชาชน)
- 8) แบบรายงาน บร. 8 (โครงการเศรษฐกิจชุมชนหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์)
- 9) แบบรายงาน บร 9 (แบบบันทึกการสัมภาษณ์)
- 10) แบบรายงาน บร. 10 (แบบสรุปบทเรียนชุมชนหมู่บ้าน)
- 11) แบบรายงาน บร. 11 (แบบศึกษาเจาะลึกรายกรณี)
- 12) แบบรายงาน บร. 12 (การวิเคราะห์การจัดทำแผนแม่บทชุมชน)
- 13) การสำรวจอย่างมีส่วนร่วม เช่น การจัดเวทีประชาคมชาวบ้าน
- 14) การจัดเวทีประชุมชาวบ้าน

3.2 ตัวชี้วัด แหล่งข้อมูลและวิธีการเก็บข้อมูล

3.2.1 ตัวชี้วัด

ในการกำหนดตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมิน โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองครั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดตัวชี้วัดตามกรอบชีพพีโมเดล โดยตัวชี้วัดของหน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้(หน่วยระบบ A) และหน่วยระบบการดำเนินกิจการของผู้กู้แต่ละราย (หน่วยระบบ B) คือ ตัวชี้วัดบริบท ตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้า ตัวชี้วัดกระบวนการ และตัวชี้วัดผลผลิต

3.2.2 แหล่งข้อมูลและวิธีการเก็บข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลมีขั้นตอนและวิธีการในการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

แหล่งข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลนั้นเก็บจากแหล่งข้อมูลดังนี้

- 1) ชาวบ้านห้วยลึก หมู่ 9 ตำบลบ้านหัน อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา
- 2) สมาชิกกองทุนหมู่บ้านห้วยลึก
- 3) เอกสารข้อมูลโดยทั่วไป และเอกสารที่เกี่ยวข้อง

ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล

1) กำหนดข้อมูลและตัวชี้วัด โดยการวิเคราะห์จากวัตถุประสงค์ของกองทุน หมู่บ้านและชุมชนเมือง ว่าใช้อะไรเป็นตัวชี้วัดให้สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงของข้อมูลบริบทภายในหมู่บ้าน

2) กำหนดแหล่งข้อมูล โดยเลือกผู้ให้ข้อมูลซึ่งจะพิจารณาจาก สิ่งที่ต้องการ จะทราบเพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีประสิทธิภาพ

3) เลือกกลุ่มตัวอย่าง จากสมาชิกในหมู่บ้าน เช่น จากคณะกรรมการกองทุน สมาชิกผู้กู้ และสมาชิกคนอื่น ๆ ในหมู่บ้าน

4) เลือกวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล จะพิจารณาจากวัตถุประสงค์ของโครงการและพิจารณาว่าวิธีไหนจะเหมาะสมที่สุด เพื่อการได้มาซึ่งข้อมูลที่ถูกต้องน่าเชื่อถือ

5) การเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นการเก็บรวบรวมจากสถานการณ์จริง โดยได้มีการวางแผนและเตรียมการก่อนทำการเก็บข้อมูล เช่น การจัดเวทีประชาคม การสัมภาษณ์ตามแบบสอบถาม

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

1) การสังเกตและบันทึกเกี่ยวกับสภาพทั่วไปด้านต่างๆ ของหมู่บ้านตลอดจนการสังเกตและบันทึกขณะร่วมกิจกรรมทั้งแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม โดยการสังเกตจากพฤติกรรมของกลุ่มเป้าหมาย(สมาชิก) โดยไม่ให้ผู้ถูกสังเกตรู้ตัว เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สอดคล้องกับความเป็นจริงที่ต้องการ

2) การสัมภาษณ์ คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน ตัวแทนกลุ่ม ตลอดจนรายบุคคลในหมู่บ้าน โดยใช้แบบรายงานต่างๆ โดยการสนทนากับคณะกรรมการกองทุน สมาชิกในหมู่บ้านทั้งที่เป็นสมาชิกกองทุนและไม่เป็นสมาชิกกองทุน ซึ่งการสัมภาษณ์นั้นจะมีทั้งการสัมภาษณ์เพื่อต้องการทราบในสิ่งที่กำหนด ตามวัตถุประสงค์ของโครงการและการสัมภาษณ์เรื่องทั่วไป

3) การอภิปรายกลุ่ม จากการจัดเวทีชาวบ้าน เวทีประชาคม เพื่อต้องการทราบถึงความคิดโดยรวมและความต้องการที่หลากหลายของคนในที่ชุมชน

4) การใช้แบบสอบถาม เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการใช้แบบสอบถาม กับกลุ่มเป้าหมายที่ต้องการ แล้วนำมาสังเคราะห์ข้อมูลหาข้อมูลที่ต้องการ

การสังเคราะห์ข้อมูล

ในการสังเคราะห์เพื่อประเมินโครงการจะใช้ทั้งวิธีแบบเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ โดยที่

1) ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ เป็นการสังเคราะห์ข้อมูลที่อยู่ในลักษณะของตัวเลขแล้วสรุปโดยใช้ค่าสถิติ ข้อมูลที่หาเป็นค่าสถิติได้ เช่น รายได้ของชาวบ้าน อายุ เพศ เป็นต้น ส่วนค่าสถิติที่ใช้ ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ เป็นต้น

2) การสังเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ เป็นสังเคราะห์ข้อมูลที่เขียนบรรยายเกี่ยวกับความรู้ ความเข้าใจหรือทัศนคติ การวิเคราะห์เนื้อหาจากการสัมภาษณ์ การศึกษาเอกสารและข้อมูลที่มีการบันทึกไว้ เช่น ความรู้ความเข้าใจของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เป็นต้น โดยใช้ อัตรส่วน ร้อยละ ตาราง ในการวิเคราะห์

3.3 ตัวชี้วัดบริบทและตัวแปรที่ศึกษา

ตัวชี้วัดบริบท หมายถึง ตัวชี้วัดสภาพแวดล้อมของหน่วยระบบ A เป็นสำคัญ ตัวชี้วัดบริบทของหน่วยระบบกองทุนหมู่บ้านมีดังนี้

3.3.1 บริบทระดับท้องถิ่น เช่น สภาพภูมิศาสตร์ของหมู่บ้าน/ชุมชนนี้ สภาพป่าและหนองน้ำ สภาพที่ดินทำกินของชาวบ้านในหมู่บ้าน/ชุมชน และตัวบ่งชี้อื่นๆ ตัวชี้วัดดังกล่าวนี้ประกอบไปด้วยตัวแปรดังนี้

- 1) ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน/ชุมชน
- 2) สภาพปัจจุบัน
- 3) ด้านเศรษฐกิจทั้งหมู่บ้าน/ชุมชน
- 4) ด้านวัฒนธรรม
- 5) โครงสร้างพื้นฐาน
- 6) ข้อมูลด้านการปกครอง

3.3.2 ตัวชี้วัดบริบทเฉพาะตัว ประกอบไปด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้

- 1) ความรู้ความสามารถของผู้กู้และครอบครัว
- 2) ทรัพย์สินของผู้กู้และเครือญาติ
- 3) หนี้สินธนาคารของผู้กู้
- 4) หนี้นายทุนนอกระบบของผู้กู้
- 5) อาชีพหลักของผู้กู้
- 6) รายได้ของครอบครัว
- 7) ประสบการณ์ในการดำเนินกิจการ

3.4 ตัวชี้วัดการประเมินโครงการโดยภาพรวมและตัวแปรที่ศึกษา

3.4.1 ตัวชี้วัดของหน่วยระบบ A

หน่วยระบบ A คือหน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้ ประกอบไปด้วยตัวชี้วัดจำนวน 4 หมวดและรายละเอียดปลีกย่อยดังนี้

1. ตัวชี้วัดบริบท
 2. ตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้า ประกอบไปด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้
 - 2.1 นโยบายของรัฐบาลด้านการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น
 - 2.2 เงิน 1 ล้านบาท
 - 2.3 คณะกรรมการหมู่บ้าน
 - 2.4 เงินที่ผู้กู้ชำระคืน
 - 2.5 ผู้สมัครขอกู้
 3. ตัวชี้วัดกระบวนการ ประกอบไปด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้
 - 3.1 การคัดเลือกผู้กู้
 - 3.2 การแนะนำวิธีทำธุรกิจ
 - 3.3 การรับชำระหนี้
 - 3.4 การทำบัญชี
 - 3.5 การช่วยเหลือตลาด
 4. ตัวชี้วัดผลผลิต แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ดังนี้
 - 4.1 ผลโดยตรง ได้แก่ ตัวแปร
 - 1) จำนวนผู้กู้
 - 2) ยอดเงินให้กู้
 - 4.2 ผลกระทบโดยตรง
 - 1) จำนวนผู้ที่กู้ได้
 - 2) จำนวนทุนสะสมของหมู่บ้าน
 - 3) การขยายกิจการของผู้กู้
 - 4) การเกิดกิจการใหม่ ๆ ขึ้นในท้องถิ่น
 - 4.3 ผลกระทบทางอ้อม
 - 1) กองทุนหมู่บ้านมีศักยภาพและความเข้มแข็ง
 - 2) ท้องถิ่นมีเครือข่ายการเรียนรู้
 - 3) ท้องถิ่นมีเครือข่ายการตลาด
 - 4) ท้องถิ่นมีภูมิคุ้มกันทางด้านเศรษฐกิจ
- 3.4.2 ตัวชี้วัดของหน่วยระบบ B
- หน่วยระบบ B คือ หน่วยระบบการดำเนินงานของผู้กู้แต่ละราย ประกอบไปด้วยตัวชี้วัดจำนวน 4 หมวด คือ

1. ตัวชี้วัดบริบทของหน่วยระบบ B แบ่งออกเป็น 2 ระดับ ดังนี้

1.1 ตัวชี้วัดบริบทระดับท้องถิ่น ซึ่งเน้นตัวชี้วัดบริบทชนิดเดียวกับตัวชี้วัดบริบทระดับท้องถิ่นของหน่วยระบบ A ที่กล่าวไว้ข้างต้นแล้ว

- 1) ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน/ชุมชน
- 2) สภาพปัจจุบัน
- 3) ด้านเศรษฐกิจทั้งหมู่บ้าน/ชุมชน
- 4) ด้านวัฒนธรรม
- 5) โครงสร้างพื้นฐาน
- 6) ข้อมูลด้านการปกครอง

1.2 ตัวชี้วัดบริบทเฉพาะตัว ประกอบไปด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้

- 1) ความรู้ความสามารถของผู้กู้และครอบครัว
- 2) ทรัพย์สินของผู้กู้และเครือญาติ
- 3) หนี้สินธนาคารของผู้กู้
- 4) หนี้นายทุนนอกระบบของผู้กู้
- 5) อาชีพหลักของผู้กู้
- 6) รายได้ของครอบครัว
- 7) ประสบการณ์ในการดำเนินกิจการ

2. วัดปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ B ประกอบไปด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้

- 1) เงินที่กู้มาได้
- 2) เงินอื่นๆ
- 3) สถานที่ และวัตถุดิบ
- 4) เทคนิควิธีทำงาน
- 5) กำลังทำงาน

3. ตัวชี้วัดกระบวนการของหน่วยระบบ B ประกอบไปด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้

- 1) การทำกิจการถูกวิธี
- 2) การหาตลาดที่ดี
- 3) การหาวัตถุดิบที่ดี
- 4) การทำบัญชี
- 5) การวิเคราะห์ประเมิน

4. ตัวชี้วัดผลผลิตของหน่วยระบบ B แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ดังนี้

- 1) ผลโดยตรง ได้แก่ รายได้เป็นเงิน ผู้รู้ได้ผลผลิตเป็นสิ่งของ
- 2) ผลกระทบโดยตรง ได้แก่ ผู้รู้ได้ขยายกิจการ ผู้รู้ได้ทำกิจการด้วยเทคนิควิธีที่ดีขึ้น อันเนื่องมาจากการได้ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง
- 3) ผลกระทบทางอ้อม ได้แก่ ผู้รู้มีการพึ่งตนเอง ผู้รู้มีศักยภาพและมีความเข้มแข็งในกิจการของตนเองอย่างยั่งยืน การกลับคืนถิ่นของประชาชน

กล่าวโดยสรุปแล้ว ตัวชี้วัดการประเมินโครงการ โดยภาพรวมของหน่วยระบบ A และหน่วยระบบ B มีความเชื่อมโยงต่อกัน เช่น ปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ A บางตัว ต้องพึ่งผลผลิตของหน่วยระบบ B คือ รายได้เป็นเงิน ผู้รู้แต่ละรายต้องส่งคืนกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ดังนั้น เงินที่ผู้รู้ชำระคืนเป็นตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ A

ความสำเร็จของโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ต้องประเมินทั้ง 2 หน่วยระบบ เพราะหน่วยระบบ A ประสบความสำเร็จไม่ขึ้นอยู่กับผลผลิตที่ได้จากหน่วยระบบ B กล่าวคือ ถ้าหน่วยระบบการดำเนินกิจการของผู้รู้ประสบความสำเร็จ เงินที่ผู้รู้ชำระคืนก็จะส่งเข้าไปเป็นปัจจัย นำเข้าให้แก่หน่วยระบบ A มากขึ้น ในทำนองคล้ายกันกับผลผลิตของหน่วยระบบ A คือ ยอดเงินกู้ที่ให้กับผู้รู้ ถ้าออกไปสู่คนดีและมากพอ หน่วยระบบ B จะประสบความสำเร็จด้วย

บทที่ 4

ผลการติดตามการประเมินโครงการ

4.1 ผลการประเมินบริบทชุมชน

4.1.1 สภาพในอดีต

ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน จากคำบอกเล่าของผู้เฒ่าในหมู่บ้าน ถึงหมู่บ้านนี้ว่า เมื่อเข้ามาตั้งถิ่นฐานในครั้งแรก มีลำห้วยที่มีความลึกเท่าข้างสองตัวต่อกัน อยู่ทางทิศตะวันออกของหมู่บ้าน จากเอกลักษณ์นี้จึงเป็นที่มาของชื่อหมู่บ้าน เมื่อ 200 – 300 ปีมาจนถึงปัจจุบัน

คนกลุ่มแรกที่มาเริ่มก่อตั้งหมู่บ้านห้วยลึก บ้านห้วยลึกเป็นหมู่บ้านที่ก่อตั้งขึ้นมาเมื่อประมาณกว่า 200 - 300ปี โดยมีกลุ่มคนชาวโคราชที่อพยพมาจากบ้านหัน และบ้านโนนเสลา ตำบลกุดน้อย มีตาอุ่นวย ขายพั่ว ขายเพ็ ตาเขียว เข้ามาจับจองที่ดินทำกิน

สภาพทางภูมิศาสตร์หมู่บ้านห้วยลึก ก่อนที่จะตั้งหมู่บ้าน เป็นป่าหนาทึบ เป็นไร่ เป็นป่าที่อุดมสมบูรณ์มีคลองน้ำไหลผ่าน ฝนตกตามฤดู แล้วจึงมีประชากรมาอาศัยที่ละเล็กละน้อย จนมาถึงปัจจุบัน

4.1.2 สภาพปัจจุบัน

ลักษณะที่ตั้งหมู่บ้านห้วยลึก หมู่ที่ 9 ตำบลบ้านหัน อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา อยู่ทางทิศตะวันตกของอำเภอสีคิ้ว

อาณาเขตติดต่อ บ้านห้วยลึก หมู่ที่ 9 ตำบลบ้านหัน อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา มีอาณาเขตติดต่อดังนี้

ทิศเหนือ ติดต่อกับ บ้านหนองโอง ตำบลบ้านหัน อำเภอสีคิ้ว

ทิศใต้ ติดต่อกับ บ้านคอนนงเขา ตำบลสีคิ้ว อำเภอสีคิ้ว

ทิศตะวันออก ติดต่อกับ บ้านนาหนอง ตำบลบ้านหัน อำเภอสีคิ้ว

ทิศตะวันตก ติดต่อกับ ถนนสีคิ้ว-ด่านขุนทด ก.ม. ที่ 11 อำเภอสีคิ้วการคมนาคม การเข้าสู่หมู่บ้านห้วยลึก หมู่ที่ 9 มีเส้นทางที่พาหนะสามารถเข้าไปได้ถึงเพียงเส้นทางเดียว มีถนนไปยังอำเภอที่เป็นเส้นทางที่สะดวกที่สุดจากหมู่บ้านถึง 1 สาย ห่างจากอำเภอประมาณ 11 กิโลเมตร เป็นถนนลาดยางโดยตลอด การเดินทางมีรถโดยสารผ่านตลอด เพราะว่าเป็นเส้นทางผ่านระหว่าง อำเภอสีคิ้ว กับอำเภอด่านขุนทด การเดินทางสะดวก ส่วนใหญ่ ชาวบ้านจะมีพาหนะเป็นของตัวเอง โดยจะขับรถจักรยานยนต์ไปยังอำเภอมากกว่าขึ้นรถโดยสารส่วนการติดต่อภายใน

หมู่บ้าน จะมีถนนหลักในหมู่บ้าน 1 สาย นอกนั้นเป็นเส้นทางเดินเล็ก ๆ ที่สามารถเดินต่อทะลุกันกับหมู่บ้านใกล้เคียง

ลักษณะประชากร จากการสำรวจหมู่บ้านห้วยลึก หมู่ที่ 9 ตำบลบ้านหัน อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา มีจำนวน 98 ครัวเรือน มีประชากรทั้งหมด 410 คน เป็นชาย 206 คน หญิง 204 คน ดังแสดงในตารางที่ 4.1 ซึ่งจะพบว่าประชากรภายในหมู่บ้านช่วงอายุระหว่าง 18 – 50 ปี มีจำนวนถึง ร้อยละ 52.20 วัยที่มีจำนวนน้อยที่สุดอยู่ในช่วงอายุ 12 – 14 ร้อยละ 3.17

ตารางที่ 4.1 จำนวนและร้อยละของประชากรจำแนกตามลักษณะของประชากร

ลักษณะของประชากร	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. เพศ		
- ชาย	206	50.24
- หญิง	204	49.76
2. อายุ		
1 วัน - 3 ปีเต็ม	21	5.12
3 ปี 1 วัน - 6 ปีเต็ม	25	6.10
6 ปี 1 วัน - 12 ปีเต็ม	44	10.73
12 ปี 1 วัน - 14 ปีเต็ม	13	3.17
14 ปี 1 วัน - 18 ปีเต็ม	29	7.07
18 ปี 1 วัน - 50 ปีเต็ม	205	52.20
50 ปี 1 วัน - 60 ปีเต็ม	39	9.51
60 ปี ขึ้นไป	25	6.10
3. จบการศึกษา		
ระดับประถมศึกษา	175	42.68
ระดับมัธยมศึกษา	45	10.98
นักศึกษาผู้ใหญ่	10	2.43
นักศึกษาผู้ใหญ่	10	2.43
รวม	410	100.00

4.1.3 ด้านเศรษฐกิจ อาชีพส่วนมากเป็นภาคการเกษตร ดังแสดงในตารางที่ 4.2 ส่วนรายได้โดยรวมทั้งปีแจกแจงได้ในตารางที่ 4.3

ตารางที่ 4.2 แจกแจงอาชีพของชาวบ้านห้วยลึก

อาชีพ	จำนวน/ครอบครัว	ร้อยละ
1. เกษตรกรรม(98 ครอบครัว)		
- ปลูกข้าว	38	38.78
- มันสำปะหลัง	40	40.82
- อ้อย	14	14.28
- ข้าวโพด	6	6.12
2. เลี้ยงสัตว์(65 ครอบครัว)		
- วัว	10	15.38
- ควาย	2	3.08
- สุกร	15	23.08
- เป็ด	13	20.00
- ปลา	10	15.38
- ไก่	15	23.08
3. ค้าขาย	4	4.08
4. รับราชการ	6	6.12
5. รับจ้าง	20	20.40

(แหล่งที่มา: แบบรายงาน ที่ 1/ภายใน 1 ครอบครัวประกอบหลายอาชีพ)

ตารางที่ 4.3 รายได้ของประชาชนในหมู่บ้านต่อปี ในแต่ละครอบครัว

รายได้ (บาท)	จำนวนครอบครัว	ร้อยละ
1,000 - 5,000	10	10.20
5,001 - 10,000	18	18.37
10,001 - 20,000	20	20.41
20,001 - 30,000	20	20.41
30,001 - 50,000	22	22.45
50,001 - 100,000	8	8.16
รวม	98	100

เมื่อดูรายได้ของประชาชนในหมู่บ้านจะเห็นได้ว่า รายได้ระหว่าง 30,000 – 50,000 บาท มีมากที่สุด จำนวน 22 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 22.45

4.1.4 ด้านวัฒนธรรมประเพณี

ชาวบ้านห้วยลึกส่วนมากนับถือศาสนาพุทธ การนับถือศาสนาของชาวบ้านจะมีลักษณะเป็นแบบศาสนาสืบทอด คือ นับถือกันตามบรรพบุรุษ วัดจะเข้ามาเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของชาวบ้านในเรื่องพิธีกรรมเป็นส่วนใหญ่ สำหรับความเชื่อในเรื่องบาปบุญคุณโทษ เชื่อว่านรก – สวรรค์ มีจริง วัดและศาสนาจึงเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตของชาวบ้านห้วยลึก

บ้านห้วยลึกมีวัดหนึ่งแห่ง ซึ่งตั้งอยู่ทางทิศใต้ของหมู่บ้านห้วยลึก อยู่บริเวณใกล้กับลำห้วยลึก มีพระอยู่ทั้งหมด 2 รูป และมีภาษาพื้นบ้าน คือ ภาษาโคราช ชาวบ้านห้วยลึกมีประเพณีที่สมาชิกภายในหมู่บ้าน มีเช่นเดียวกับหมู่บ้านทั่วไปแต่ที่ได้ถือปฏิบัติสืบทอดกันมาตั้งแต่บรรพบุรุษ ซึ่งชาวบ้านให้ความสำคัญต่อคุณค่าของงานบุญประเพณีไม่เปลี่ยนแปลงสำหรับงานประเพณีที่สำคัญมีดังนี้

เดือนสามหรือเดือนกุมภาพันธ์ มีประเพณีที่เรียกว่า “บุญผะเหวด” หรือ “บุญมหาชาติ” ซึ่งเป็นงานที่ใหญ่มีการประดับวัดด้วยก้านกล้วย ต้นอ้อย ตกแต่งให้เหมือนเป็นป่า ชาวบ้าน จะพากันไปทำบุญที่วัดอย่างพร้อมเพรียงกัน ซึ่งมีความเชื่อกันว่าการทำบุญในวันนี้จะทำให้ได้พบกับพระศรีอริยเจ้าในชาติหน้า และจะมีกตัญญูบวชซึ่งจะเรียกกันว่า “แห่กระรอน” ซึ่งจะเดินเรียรายเงินไปตามหมู่บ้านต่าง ๆ เพื่อนำเงินไปตามหมู่บ้านต่าง ๆ เพื่อนำเงินไปบูรณวัด ซึ่งถือได้ว่าเป็นงานบุญที่ชาวบ้านมีความสุขสนุกสนานร่าเริง

เดือนห้าหรือเดือนเมษายน มีประเพณีสงกรานต์ หรือปีใหม่ของชาวไทย มีการรดน้ำ คำหัวผู้เฒ่าผู้แก่ เป็นการขอพรปีใหม่ และเป็นสิริมงคลกับตัวเอง การสงฆ์น้ำพระ ทำอาหารคาวหวานไปทำบุญที่วัด มีการสาดน้ำกันระหว่างคนภายในหมู่บ้าน และคนจากที่อื่น ซึ่งทำให้ชาวบ้านมีความสุขสนุกสนานร่าเริง

เดือนแปดหรือเดือนกรกฎาคม ทำบุญเข้าพรรษา ชาวบ้านจะทำบุญโดยการถวายเทียนเข้าพรรษา ถวายผ้าอาบน้ำฝน และเครื่องอัฐบริวารที่จำเป็นเพื่อใช้ระหว่างจำพรรษา 3 เดือน และชาวบ้านยังให้ลูกหลานที่อยู่ในช่วงเป็นหนุ่มบวชในช่วงนี้ด้วย

เดือนสิบเอ็ดหรือเดือนตุลาคม ทำบุญออกพรรษา ชาวบ้านจะทำบุญโดยมีการทอดผ้าป่า และกฐินเข้าวัด เพื่อสร้างบุญกุศล จะได้พบพระศรีอริยเจ้าในชาติหน้าเพื่อนำเงินไปบูรณวัด ที่สึกหรอลงไป

ด้านปรัชญา ศาสนา และประเพณี (เช่น ความสามารถประยุกต์ และปรับใช้หลักธรรมคำสอนทางศาสนา ปรัชญาความเชื่อ และประเพณีที่มีคุณค่าให้เหมาะสมต่อบริบททางเศรษฐกิจ สังคม การถ่ายทอดวรรณกรรม คำสอน การประยุกต์ประเพณีบุญ เป็นต้น)

ความเชื่อด้านต่างๆ ชาวบ้านบ้านห้วยลึก ทั้งหมดนับถือศาสนาพุทธ ซึ่งตั้งอยู่ทางเข้าหมู่บ้าน ชาวบ้านจะจัดพิธีกรรมขึ้นในเดือนห้าหรือเดือนเมษายน คือ ก่อพระทรายกลางบ้านเพื่อเป็นสิริมงคลกับตัวเอง และหมู่บ้านห้วยลึก

4.1.5 ด้านโครงสร้างพื้นฐาน

สภาพของโครงสร้างพื้นฐาน เช่น ถนน ไฟฟ้า ประปา โทรศัพท์ หอกระจายข่าว ศูนย์สาธารณสุขหมู่บ้าน

ถนน บ้านห้วยลึกมีถนนถึงอำเภอ 1 สาย ห่างจากอำเภอประมาณ 11 กิโลเมตร โดยเป็นถนนลาดยาง เป็นถนนเส้นเดียวที่ชาวบ้านใช้ในการเดินทางออกไปยังอำเภอ

ไฟฟ้า ไฟฟ้าเข้าสู่หมู่บ้านห้วยลึก เมื่อ พ.ศ. 2529 ปัจจุบันบ้านทับม้ามี่ไฟฟ้าใช้ครบทุกครัวเรือน โดยมีใช้ไฟฟ้าในแต่ละครัวเรือนมีดังตารางที่ 4.4

ประปาหมู่บ้านในหมู่บ้าน มีระบบประปาหมู่บ้าน 1 แห่ง

โทรศัพท์สาธารณะ ในหมู่บ้านห้วยลึก มีตู้สาธารณะ 1 แห่ง ซึ่งตั้งอยู่กลางบ้านชาวบ้านส่วนใหญ่จะมีแต่यरุ่นที่ชอบใช้โทรศัพท์มากที่สุด ส่วนมากจะโทรศัพท์ตอนเย็นและเสาร์-อาทิตย์

หอกระจายข่าว หอกระจายข่าวบ้านห้วยลึกจัดตั้งขึ้น โดยได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาล ตั้งอยู่บริเวณศูนย์สาธารณสุขหมู่บ้านใช้ประโยชน์ในการประกาศข่าวคราวภายในหมู่บ้าน

ศาลาประชาคม จัดตั้งอยู่บริเวณศูนย์สาธารณสุขหมู่บ้านเลขที่ 52/1 หมู่ที่ 9 ในการจัดประชุมในวาระต่าง ๆ

ทรัพยากร เช่น ป่าไม้ แหล่งน้ำ สภาพที่ดิน ฯลฯ ที่เป็นสาธารณประโยชน์

1) ป่าไม้และพื้นที่สาธารณะ เมื่อก่อนบ้านห้วยลึกเป็นป่าไม้ทึบ และเป็นป่าที่อุดมสมบูรณ์ โดยมีป่าสาธารณะ 1 แห่ง คือโนนสามเหลี่ยม ปัจจุบันเป็นพื้นที่โล่งไม่มีป่าไม้มากนัก

2) แหล่งน้ำ ในหมู่บ้านมีระบบประปาหมู่บ้าน 1 แห่ง มีครั้งเรือนที่ใช้ น้ำจากระบบน้ำประปานั้นตลอดปี จำนวน 113 ครัวเรือน นอกนั้นจะซื้อน้ำใช้ สาเหตุที่ซื้อน้ำเพราะว่าบ้านเรือนอยู่ในที่สูง ทำให้แรงดันน้ำไปไม่ถึง ส่วนน้ำเพื่อการเกษตรนั้น บ้านห้วยลึกน้ำไหลผ่านโดยน้ำไหลมาจากเขื่อนลำตะคองและมีฝายน้ำล้นที่หมู่บ้านห้วยลึกอยู่ 1 แห่ง แต่ปีนี้ไม่มีน้ำ ซึ่งทางการเกษตรต้องอาศัยน้ำฝนหากฝนไม่ตกตามฤดูกาล ก็ไม่สามารถทำการเกษตรได้ อย่างเช่น ปี 2544 ปกติชาวบ้านจะปลูกข้าวนาปีและนาปรัง ปีนี้ น้ำที่เขื่อนลำตะคองไม่ปล่อยน้ำมา จึงไม่ได้

ปลุกข้าวนาปรังแต่มีการปลูกพืชอย่างอื่นทดแทน คือ ปลูกถั่วเขียว เพราะไม่ต้องใช้น้ำ ชนิดและจำนวนแหล่งน้ำและการใช้น้ำจำแนกได้ตามตารางที่ 4.5

ภูมิปัญหาท้องถิ่น โดยมากจะพบได้จากสืบสารจากพ่อสู่ลูก คือการจักรสาน ถักทอเครื่องใช้ในชีวิตประจำวัน สืบสานวัฒนธรรมการดำรงชีวิตประจำวัน

โครงการของรัฐบาล มีดังนี้

- 1) โครงการก่อสร้างถนนภายในหมู่บ้านห้วยลึก โดยหน่วยงานองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านหัน เริ่มโครงการเมื่อ พ.ศ. 2544
- 2) ขุดลอกอ่างเก็บน้ำขนาดใหญ่ในหมู่บ้าน โดยหน่วยงานกรมชลประทาน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เริ่มโครงการ พ.ศ. 2538

ตารางที่ 4.4 แจกแจงจำนวนเครื่องใช้ไฟฟ้าภายในหมู่บ้านห้วยลึก

ชนิดเครื่องใช้ไฟฟ้า	จำนวน
1. ตู้เย็น	25
2. พัดลม	30
3. เครื่องปรับอากาศ	1
4. หม้อหุงข้าว	95
5. โทรีสี	85
6. โทรศัพท์	19
7. เครื่องซักผ้า	4
8. หอกระจายข่าว	1
รวม	259

ตารางที่ 4.5 จำนวนแหล่งน้ำและการใช้น้ำจำแนกตามแหล่งน้ำ

แหล่งน้ำ	จำนวน	การใช้น้ำ	
		ตลอดปี	ไม่ตลอดปี
สระน้ำ	10	/	-
บ่อบาดาล	4	/	-
ห้วย	1	/	-
ฝายกั้นน้ำ	1	/	-

(ที่มา: ข้อมูลพื้นฐานหมู่บ้านห้วยลึก หมู่ที่ 9 ต.บ้านหัน อ.สีคิ้ว จ.นครราชสีมา)

4.1.6 การเมืองการปกครอง

บ้านห้วยลึก มีผู้ใหญ่บ้าน คือ นายอำคา สง่าแรง ซึ่งได้รับคัดเลือกขึ้นเป็นผู้ใหญ่บ้านตามระบบการปกครองแบบประชาธิปไตย กลุ่มสมาชิกต่างๆในหมู่บ้านมีดังนี้

- 1) กลุ่มแม่บ้าน อสม. มีกิจกรรมเพื่อการสาธารณสุขชุมชน และสาธารณสุขประโยชน์
- 2) กลุ่มออมทรัพย์(สัจจะ) รวมกลุ่มเพื่อการออมทรัพย์และการกู้ยืมเงิน แต่ในหมู่บ้านห้วยลึกยังไม่ได้มีการปล่อยให้กู้เงินสัจจะ เพราะมีจำนวนน้อยเนื่องจากการจกเก็บจากสมาชิกไม่ได้ครบตามกำหนด และกรรมการกองทุนไม่ได้นำเงินสดเข้าฝากธนาคารโดยสม่ำเสมอ
3. กลุ่มกองทุนหมู่บ้าน มีสมาชิกทั้งหมด 65 คน และคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านเหลือจำนวน 14 คน เนื่องจากลาออกไป 1 คน ดังแสดงในตารางที่ 4.6

ตารางที่ 4.6 แสดงจำนวนสมาชิก และเงินอนุมัติกู้ของกองทุนหมู่บ้านห้วยลึก

ลำดับที่	ชื่อ	สกุล	โครงการ	ยอดเงินกู้
1	นางทองเหลือ	วิรัตน์	เลี้ยงเป็ด	8,000
2	นายสุพจน์	จิตรมย์	เลี้ยงเป็ด	5,000
3	นางสาวนิตยา	บางจันทิก	โคเนื้อ	20,000
4	นางวรัญญา	รักจันทิก	โคเนื้อ	20,000
5	นางบุ๋	พฤกจันทิก	เลี้ยงเป็ด	5,000
6	นายตำรวจ	พฤกจันทิก	เลี้ยงสุกร	8,000
7	นายสุเชิด	ชิตสูงเนิน	โคเนื้อ	18,000
8	นางลำพิ่ง	พุ่มพวง	โคเนื้อ	20,000
9	นางแก้วนิน	ปฎิเก	เลี้ยงเป็ด	18,000
10	นางราตรี	จันจันทิก	ซ่อมฟาร์ม	18,000
11	นางจำลอง	ภักดี	โคเนื้อ	10,000
12	นายจรูญ	หวังแสงกลาง	โคเนื้อ	13,000
13	นางบุปผา	อันจันทิก	โคเนื้อ	19,000
14	นางบุญ	อุดอมนอก	สุกร	6,000
15	นางสุดใจ	ยศจันทิก	เลี้ยงไก่	8,000
16	นางวรรณมา	นินจันทิก	โคเนื้อ	20,000
17	นางรจนา	โตะจะโปะ	เลี้ยงไก่	20,000
18	นางเกสียง	พฤกจันทิก	เลี้ยงไก่	20,000

ตารางที่ 4.6 แสดงจำนวนสมาชิก และเงินอนุมัติกู้ของกองทุนหมู่บ้านห้วยลึก(ต่อ)

ลำดับที่	ชื่อ	สกุล	โครงการ	ยอดเงินกู้
19	นางทองเหลือ	สีจันทิก	สุกร	8,000
20	นางคำผัน	ทุจันทิก	โคเนื้อ	14,000
21	นายอุดม	ศรีบุญเรือง	โคเนื้อ	18,000
22	นายธงชัย	แย้มจันทิก	โคเนื้อ	14,000
23	นายสุรินทร์	ขุยจันทิก	ค้าขาย	8,000
24	นางบรรจ	มะลิลา	โคเนื้อ	20,000
25	นายสี	ปลั่งกลาง	โคเนื้อ	8,000
26	นายคำผง	ขุยจันทิก	ค้าขาย	20,000
27	นางสมควร	พุกจันทิก	โคเนื้อ	20,000
28	นางสมร	แผน โศกสูง	โคเนื้อ	20,000
29	นางลำแพน	สร้อยสูงเนิน	โคเนื้อ	20,000
30	นางบุญนำ	วีระวงษ์	โคเนื้อ	20,000
31	นายณรงค์	เจิมจันทิก	ซ่อมฟาร์ม	20,000
32	นายจันทร์	สร้อยจันทิก	สุกร	14,000
33	นางบัวพา	จิตรจันทิก	โคเนื้อ	18,000
34	นายชิต	สมพงษ์	โคเนื้อ	18,000
35	นายสมรักษณ์	เหินจันทิก	โคเนื้อ	20,000
36	นางบุญยัง	เพี้ยจันทิก	ซ่อมฟาร์ม	17,000
37	นางลำปาง	แย้มสูงเนิน	โคเนื้อ	18,000
38	นายสายทอง	เสกขุนทด	สุกร	15,000
39	นายถาวร	ฉับจันทิก	ค้าขาย	12,000
40	นายปาน	ยศจันทิก	สุกร	15,000
41	นายคำ	เผื่อสูงเนิน	ซ่อมฟาร์ม	18,000
42	นายสมคิด	พรมจันทิก	สุกร	10,000
43	นางสุนัน	กาดจันทิก	สุกร	10,000
44	นายยิ่งยง	ยศจันทิก	โคเนื้อ	18,000
45	นางปิยะภรณ์	สรวัดนประเสริฐ	โคเนื้อ	20,000
46	นางเตือนใจ	เพี้ยชัย	โคเนื้อ	18,000

ตารางที่ 4.6 แสดงจำนวนสมาชิก และเงินอนุมัติกู้ของกองทุนหมู่บ้านห้วยลึก(ต่อ)

ลำดับที่	ชื่อ	สกุล	โครงการ	ยอดเงินกู้
47	นายสำรวย	เรื่องจันทิก	สุกร	8,000
48	นายเกษม	โหม่งสูงเนิน	โคเนื้อ	16,000
49	นายทองม้วน	ประสมบูรณ์	โคเนื้อ	8,000
50	นางฉลวย	บางสูงเนิน	ซ่อมฟาร์ม	15,000
51	นายคำ	พรมจันทิก	เลี้ยงเป็ด	6,000
52	นายสมคิด	นินจันทิก	สุกร	5,000
53	นายจัน	บางจันทิก	เลี้ยงเป็ด	6000
54	นางเพ็ญจันทร์	กลุ่มสูงเนิน	โคเนื้อ	20,000
55	นางสาวขวัญเรือน	ขุนจันทิก	โคเนื้อ	10,000
56	นางพรวน	จันทร์โพธิ์	โคเนื้อ	10,000
57	นายสงสวน	พรมจันทิก	โคเนื้อ	10,000
58	นายหล้า	พันจันทิก	โคเนื้อ	10,000
59	นางบุญเรือน	หวังแสงกลาง	โคเนื้อ	10,000
60	นางขันคำ	ครเมือง	โคเนื้อ	20,000
61	นายประคอง	มะลิลา	โคเนื้อ	10,000
62	นายอำคา	สง่าแรง	สุกร	10,000
63	นายชาติสันต์	พุกจันทิก	โคเนื้อ	50,000
64	นายฮ็อค	กลุ่มสูงเนิน		ไม่ขอกู้
65	นายสวัสดิ์	สร้อยจันทิก		ไม่ขอกู้

ตารางที่ 4.7 รายชื่อคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน บ้านห้วยลึก

ตำแหน่ง	ชื่อ-นามสกุล	อายุ (ปี)	การ อาชีพ	รายได้/ปี (บาท)	ประสบการณ์/ ความสามารถ
1. ประธาน	นายอำคา สง่าแรง	54	ม.6 เกษตร	30,000	ผู้ใหญบ้าน
2. รองประธาน	นางปิยะภรณ์ สรรตตนประเสริฐ	48	ม.3 ค้าขาย	120,000	เกษตรกร
3. เลขานุการ	นางบุญนำ วีระวงษ์	31	ป.6 เกษตร	60,000	เกษตรกร
4. เหนรัญญิก	นางเพ็ญจันทร์ กลุ่มสูงเนิน	30	ป.6 เกษตร	60,000	ค้ำนักบัญชี
5. กรรมการ	นางคำผง ขุขจันทิก	46	ป.4 ค้าขาย	100,000	เกษตรกร

ตารางที่ 4.7 รายชื่อคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน บ้านห้วยลึก(ต่อ)

ตำแหน่ง	ชื่อ-นามสกุล	อายุ (ปี)	การ ศึกษา	อาชีพ	รายได้/ปี (บาท)	ประสบการณ์/ ความสามารถ
6. กรรมการ	นายบุญเที่ยง สร้อยสูงเนิน	36	ป.4	เกษตร	60,000	อบต.
7. กรรมการ	นางบรรจง มะลิลา	45	ป.4	เกษตร	75,000	เกษตรกร
8. กรรมการ	นายณรงค์ เจริญจันทิก	46	ป.4	เกษตร	240,000	พช.ผู้ใหญ่บ้าน
9. กรรมการ	นางลำพิ่ง พุ่มพวง	34	ป.4	เกษตร	75,000	เกษตรกร
10. กรรมการ	นายสมรัก เหมินจันทิก	33	ป.6	เกษตร	85,000	เกษตรกร
11. อนุกรรมการ	นายวิรัตน์ เลื่อสูงเนิน	42	ป.4	เกษตร	50,000	อบต.
12. อนุกรรมการ	นางวรัญญา รักจันทิก	26	ป.6	เกษตร	60,000	เกษตรกร
13. อนุกรรมการ	นายบุญยัง เพี้ยจันทิก	47	ป.4	เกษตร	100,000	เกษตรกร
14. อนุกรรมการ	นางลาวรรณ ปลอดจันทิก	32	ป.6	เกษตร	65,000	เกษตรกร
15. อนุกรรมการ	นายยิ่งยง ยศจันทิก (ลาออก)	44	ป.4	ค้าขาย	100,000	เกษตรกร

หมายเหตุ คณะกรรมการเดิมมี 15 คน แต่เนื่องจากไม่สะดวกในการทำงานกองทุน จึงขอลาออก 1 คน ปัจจุบันเหลือ 14 คน (เอกสารข้อมูลกองทุนหมู่บ้านห้วยลึก ต.บ้านหัน อ.สีคิ้ว จ.นครราชสีมา)

4.2 ผลการประเมินโครงการโดยภาพรวม

4.2.1 ผลการประเมินหน่วยระบบ A (หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้)

1. นโยบายของรัฐบาล เกี่ยวกับโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติจากการสัมภาษณ์และเปิดเวทีชาวบ้านพบว่าชาวบ้านส่วนใหญ่มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับนโยบายของรัฐบาลพอสมควร เพราะได้มีการประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง ได้ข้อมูลจากการสอบถาม และการสัมภาษณ์
2. เงิน 1 ล้านบาท คือเงินที่รัฐบาลจัดสรรให้เป็นเงินหมุนเวียนภายในหมู่บ้านเพื่อประกอบอาชีพ เพิ่มรายได้ให้ครอบครัว และพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนให้ดีขึ้น
3. คณะกรรมการหมู่บ้าน คือตัวแทนที่ชาวบ้านตั้งขึ้นเพื่อบริหารงานการจัดการกองทุนหมู่บ้าน โดยมี
4. เงินที่ผู้กู้ชำระคืน คือเงินที่สมาชิกกองทุนกู้ยืมไปเพื่อ ประกอบอาชีพ หรือพัฒนาอาชีพ แล้วเกิดดอกผลนำมาชำระคืนเมื่อถึงกำหนดเวลาคืนเงิน
5. ผู้สมัครขอกู้ คือประชาชนในหมู่บ้านที่มีความประสงค์จะสมัครเป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้านแล้วเขียนคำร้องขอสมัคร เพื่อขอกู้เงินกองทุน

ผลการประเมินกระบวนการของหน่วยระบบ A พบว่า

1) กระบวนการคัดเลือกผู้กู้ พบว่าก่อนที่กองทุนหมู่บ้านจะปล่อยเงินกู้ให้กับสมาชิกจะต้องดูผู้กู้ว่ามีคุณสมบัติตรงกับระเบียบกองทุนที่กำหนดไว้หรือไม่ และพิจารณาเรื่องการเขียนโครงการเพื่อขอกู้เงินของผู้กู้ซึ่งคณะกรรมการกองทุนจะเป็นผู้พิจารณาเพื่อปล่อยเงินกู้ และจะได้ผู้กู้ที่มีคุณสมบัติตรงตามข้อกำหนดของหมู่บ้าน โดยคณะกรรมการร่วมกันสรรหาบุคคลด้วยความยุติธรรม แต่ส่วนใหญ่จำนวนผู้ที่ยกกู้ได้จะเป็นเครือญาติของคณะกรรมการเอง จำนวนเงินที่กู้ได้ไม่เท่ากัน วิธีการคัดเลือกโครงการยังไม่ชัดเจนอาจเกิดข้อกล่าวหาได้

2) กระบวนการทำบัญชีของกองทุน พบว่าคณะกรรมการมีการจัดทำบัญชี ในรูปแบบที่เรียบง่ายสามารถเข้าใจได้ดี สมาชิกสามารถเข้าใจง่ายเมื่อได้ดูวิธีการทำบัญชี เป็นหลักฐานในการจ่ายเงินให้กับสมาชิกสามารถตรวจสอบได้ การทำบัญชีต้องมีความรัดกุม ผู้ที่รับหน้าที่ทำบัญชีต้องสามารถอธิบายที่มาที่ไปของเงินได้

3) การแนะนำวิธีทำธุรกิจของผู้กู้ ในหมู่บ้านนั้นมีหลายประเภทส่วนแล้วชาวบ้านจะทำโดยอาศัยความรู้เดิมเป็นฐานที่ดีอยู่แล้ว ทำกันเป็นครอบครัว ค่าใช้จ่ายต่ำ การทำธุรกิจของชาวบ้านจะเหมือนๆ กันทำให้ราคาตกต่ำเพราะของมีปริมาณมาก ฝีมือยังไม่ดีเท่าคู่แข่ง

4) การช่วยหาตลาด ผู้ประกอบธุรกิจจะมีตลาดในแต่ละชุมชนนั้นๆ ทำให้สินค้าเป็นที่รู้จักแก่บุคคลภายนอกมากยิ่งขึ้น ขายสินค้าได้ดีขึ้นแต่มีข้อเสียคือบุคคลไม่เชื่อถือในฝีมือ

5) การรับชำระหนี้ ทุกคนที่กู้เงินจะนำเงินมาส่งคืนที่คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านทำให้ทราบว่ามีใครที่ยังไม่ได้นำเงินมาส่งคืน แต่จะล่าช้าเพราะจะต้องรอผู้กู้นำเงินมาชำระคืนและไม่ปลอดภัยเนื่องจากถือเงินไว้มาก

ผลการประเมินผลผลิตของหน่วยระบบ A แบ่งออกเป็น 3 ด้าน คือ

ก. ผลโดยตรง

1) จำนวนเงินของผู้ให้กู้ พบว่ากองทุนหมู่บ้านได้อนุมัติเงินกู้ให้กับผู้กู้ทั้งหมด จำนวน 63 ราย เป็นเงิน 990,000 บาท การอนุมัติเงินกู้ให้กับผู้กู้ทั้ง 63 ราย เป็นการสร้างงาน สร้างรายได้ ให้กับผู้กู้ทำให้เงิน 1 ล้านบาทที่ได้ปล่อยกู้ไปเป็นการหมุนเวียนในหมู่บ้านและเกิดรายได้กับกองทุนมีดอกเบี้ยจากการกู้ยืมกลับมาเป็นทุนสะสมของกองทุน ทำให้กองทุนเข้มแข็งและเป็นการขยายเงินกองทุนอีกทางหนึ่งด้วย จากการมีผู้กู้ในจำนวน 63 รายนั้นและได้รับอนุมัติทุกราย แต่ลักษณะการประกอบกิจการของผู้กู้ไม่สามารถปฏิบัติตามวัตถุประสงค์ของการขอกู้ตามโครงการได้จริงทุกราย เนื่องจากเมื่อกู้ไปแล้วพบว่าจำนวนเงินไม่เพียงพอต่อการทำกิจการจึงต้องเปลี่ยนไปดำเนินกิจการอย่างอื่นทำให้ไม่ตรงกับวัตถุประสงค์ที่วางไว้

- 2) ยอดเงินให้กู้ ให้สมาชิกกู้เป็นเงินทั้งหมด 990,000 บาท
- 3) กองทุนสะสม/เงินออมทรัพย์ พบว่ามีสมาชิกที่กู้ได้จำนวน 63 ราย และกองทุนหมู่บ้านมีทุนสะสมของหมู่บ้านทั้งสิ้น 5,620 บาท จากการที่สมาชิกส่งเสริมออมทรัพย์เป็นประจำทุกเดือน และจากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้พบว่า ผู้ให้นำเงินที่กู้ไปดำเนินกิจการตามปกติและนำไปขยายกิจการของตนเอง

ข. ผลกระทบโดยตรง

- 1) จำนวนผู้ที่กู้ได้ จำนวนผู้กู้ได้มีทั้งหมด 65 ราย
- 2) จำนวนทุนสะสมของหมู่บ้านมีทั้งหมด 5,620 บาท
- 3) การขยายกิจการของผู้ นำเงินที่กู้ไปขยายกิจการ เช่น ทางการเกษตร นำเงินไปซื้อเมล็ดพันธ์ และซื้อปุ๋ยเพิ่มเพื่อจะได้ผลผลิตเพิ่มขึ้น
- 4) การเกิดกิจการใหม่ ๆ ขึ้นในท้องถิ่นผู้ให้นำเงินไปซื้อเครื่องจักรอุตสาหกรรมเพื่อเย็บผ้า โหลและซื้อเครื่องขยายเสียง

ค. ผลกระทบทางอ้อม

- 1) กองทุนหมู่บ้านมีศักยภาพและความเข้มแข็ง พบว่าการทำงานของ คณะกรรมการมีความร่วมมือกันดีมีความสามัคคีกัน ในหมู่คณะทำให้กองทุนมีศักยภาพและเข้มแข็งพอสมควรภายในท้องถิ่น
- 2) ท้องถิ่นมีเครือข่ายการเรียนรู้ มีเครือข่ายการเรียนรู้มีพอสมควรคือมีหน่วยงานของรัฐมาแนะนำข้อมูลให้กับชาวบ้าน บ้านห้วยลึก เดือนละ 1 ครั้ง
- 3) ท้องถิ่นมีเครือข่ายการตลาด การสร้างเครื่องมือทางการตลาดของผู้ยังเป็น ไปไม่ได้ เนื่องจากไม่มีการรวมกลุ่ม
- 4) ท้องถิ่นมีภูมิคุ้มกันทางด้านเศรษฐกิจ ในการทำกิจกรรมของผู้ที่แต่ละระบบเศรษฐกิจในหมู่บ้านอยู่ในเกณฑ์ดี มีรายได้เฉลี่ยสูงกว่าเกณฑ์ จปร. คือประมาณ 30,000-50,000 บาทปี ต่อครอบครัว ถือว่ากลุ่มผู้สามารถประกอบอาชีพเลี้ยงตนเองได้

4.2.2 ผลการประเมินบริบทเฉพาะตัวของหน่วยระบบ B

- 1) ประสพการณ์ในการดำเนินกิจกรรมของผู้ พบว่าส่วนใหญ่ที่กู้เงินไปประกอบกิจกรรมล้วนแต่มีประสพการณ์ในการดำเนินกิจการของตนเองเป็นอย่างดี เช่น การทำการเกษตร ผู้จะเตรียมสถานที่มีการคัดเลือกวัตถุดิบให้เหมาะสมกับความต้องการของตลาด การดำเนินกิจการของผู้ถึงแม้จะมีประสพการณ์เกี่ยวกับอาชีพนั้นๆ อยู่แล้วแต่ยังไม่สามารถทำให้ผู้ประกอบ

อาชีพได้อย่างถูกวิธียังขาดการปรับปรุงกิจการบางอย่าง เช่น การตลาด การส่งเสริมแนะนำอาชีพที่เหมาะสมกับพื้นที่และตลาดเป็นต้น

2) หนี้สินของผู้กู้และเครือข่าย ผู้กู้มีหนี้สินกันเกือบทุกครัวเรือนทั้งนอกระบบและของรัฐ โดยชาวบ้านบอกว่านำเงินมาทำการเกษตรและเพื่อเพิ่มทุนทำกิจการค้าขาย

3) หนี้สินธนาคารของผู้กู้ ชาวบ้านมีหนี้สินส่วนใหญ่จะเป็นหนี้กับธนาคารเพื่อการเกษตรร้อยละ 80 เพราะอัตราดอกเบี้ยถูกและมีการพักหนี้ด้วยจึงทำให้อยากกู้กัน เป็นจำนวนมาก

4) หนี้สินของผู้กู้จากการสัมภาษณ์พบว่ากลุ่มผู้กู้กองทุนหมู่บ้านพบว่าผู้กู้ร้อยละ 80 เป็นหนี้กับสถาบันการเงินของรัฐและร้อยละ 20 เป็นหนี้นายทุนซึ่งมีอัตราดอกเบี้ยสูง

5) อาชีพหลักของผู้กู้จากการสัมภาษณ์พบว่ากลุ่มผู้กู้ร้อยละ 80 ประกอบอาชีพทางการเกษตร และร้อยละ 20 ประกอบอาชีพค้าขายและอื่นๆ

6) รายได้ของผู้กู้พบว่าผู้กู้ยืมเงินของกองทุนหมู่บ้านมีรายได้ไม่มากนัก แต่ก็ไม่ต่ำกว่าเกณฑ์ จปฐ. นก

7) ประสพการณ์ในการดำเนินการ ผู้กู้ได้เกิดกระบวนการเรียนรู้ในเรื่องกระบวนการผลิต การเกษตร ด้านการตลาด

ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ B พบว่า

1) จำนวนเงินที่ได้จากการกู้กองทุน จากการสัมภาษณ์พบว่ากลุ่มผู้กู้ที่ได้รับเงินมาแล้วนำไปประกอบกิจการต่างๆ ตามโครงการของผู้กู้ เช่น นำไปซื้อพันธุ์พืช, พันธุ์สัตว์, ปุ๋ย ยาปราบศัตรูพืช หรือการค้าขายเป็นต้น ผู้กู้ที่ได้เงินมาแล้วแต่ไม่มีเงินทุนสะสมของตนเองหรือมีแต่น้อยมากทำให้ต้องรอเงินกู้เพียงอย่างเดียวเพื่อเป็นทุนในการประกอบอาชีพ และเงินที่ให้กู้ตามระเบียบรายละเอียดไม่เกิน 20,000 บาท ถ้าเกินก็ต้องพิจารณากันยุ่งทำให้กลุ่มผู้กู้มีเงินจากการกู้ ไม่พอในการลงทุนประกอบอาชีพ

2) สถานที่และวัตถุดิบ ในการประกอบกิจการของผู้กู้พบว่ากลุ่มผู้กู้ด้านการเกษตรมีสถานที่ในการประกอบอาชีพทุกรายแต่วัตถุดิบในการดำเนินงานต้องซื้อทุกชนิดทำให้ต้นทุนในการผลิตสูงขึ้นส่วนผู้กู้ด้านการค้าขายร้อยละ 20 ไม่มีพื้นที่ในการประกอบกิจการต้องเช่าพื้นที่ในการทำการค้าขายร้อยละ 70 ใช้วิธีการเร่ขาย และร้อยละ 10 มีพื้นที่ทำการค้าขายเป็นของตนเอง

3) เทคนิคการทำงาน พบว่ากลุ่มผู้กู้เงินของกองทุนส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการดำเนินกิจการทุกรายแต่ขาดเทคนิควิธีการทำงาน และต้องการคำแนะนำเสนอแนะจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอีกมาก

4) กำลังทำงาน พบว่ากลุ่มผู้ผู้ดำเนินการเกษตรร้อยละ 85 ขาดแคลนกำลังคนในการทำงาน ต้องจ้างคนงานในการประกอบอาชีพทั้งการเพาะปลูกและการเก็บเกี่ยวกลุ่มค้าขายและอื่นๆ เป็นการใช้จ่ายกำลังงานน้อยเพียงผู้ประกอบคนเดียวในการค้าขายไม่มีการจ้างงานในกิจการกลุ่มนี้

ผลการประเมินกระบวนการของหน่วยงานระบบ B พบว่า

1) การทำกิจการอย่างถูกวิธี ของผู้ผู้แต่ละรายพบว่าผู้ที่มีวิธีในการประกอบกิจการโดยการอาศัยแหล่งน้ำธรรมชาติ เช่น ทำนาต้องอาศัยน้ำฝนและจะทำตามฤดูกาลซึ่งได้มีการใช้เทคโนโลยีต่างๆ มาใช้ด้วย เช่น ใช้เครื่องเกี่ยวข้าวแทนแรงงานคน การทำกิจการข้างต้นนี้ต้องรอฤดูกาลก่อนไม่เช่นนั้นจะทำไม่ได้และการใช้เครื่องจักรถ้าใช้ไม่ถูกวิธีจะส่งผลเสียแก่ผลผลิตได้ เช่น อาจจะเก็บข้าวได้ไม่ดีเท่าแรงงานคน

2) การหาตลาดที่ดี ของผู้ผู้เนื่องจากผู้ผู้แต่ละรายมีการประกอบอาชีพที่ต่างกันส่วนใหญ่เป็นการประกอบอาชีพการเกษตรกรรม การหาตลาดก็จะเป็นลักษณะของตลาดเดิมๆ ซึ่งมีการซื้อขายกันอยู่ก่อนแล้ว การหาวัตถุดิบที่ดี แต่ราคาในการซื้อต้องแพงตามค่าของวัตถุดิบด้วย

3) การหาวัตถุดิบที่ดี เป็นสิ่งที่ผู้ประกอบอาชีพทุกรายต้องการมากที่สุดเพราะเป็นสิ่งที่จะช่วยให้อินค้าได้ราคาตามความต้องการของตนเอง การหาวัตถุดิบที่ดี แต่ราคาในการซื้อต้องแพงตามค่าของวัตถุดิบด้วย

4) การทำบัญชี โดยทั่วไปผู้ผู้เงินจะไม่ค่อยทำบัญชีรายรับรายจ่ายถึงแม้จะทำก็ทำในรูปแบบง่ายๆ ไม่ยุ่งยากทำตามความรู้ความเข้าใจของตนเอง บางครั้งการทำบัญชีแบบชาวบ้านนั้นจะลงข้อมูลที่ไม่ค่อยละเอียดเท่าที่ควรนึกเพราะว่ารายละเอียดเล็กๆ น้อยๆ นั้นจะไม่ค่อยลงกันทำให้ข้อมูลอาจผิดพลาดได้ง่าย

5) การวิเคราะห์ประเมิน จะเห็นได้ว่าการประเมินกระบวนการของระบบ B นั้น มีวิธีดำเนินกิจการของตนเองโดยอาศัยภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีอยู่แล้วในการประกอบอาชีพแต่อาจอาศัยเทคโนโลยีบางอย่างในการทำกิจกรรมซึ่งได้ช่วยส่งเสริมให้มีผลผลิตและความรวดเร็วในการผลิตสินค้ามากยิ่งขึ้น ซึ่งเป็นผลดีต่อครอบครัวและเศรษฐกิจของชุมชนในอนาคต

ผลการประเมินผลผลิตของหน่วยระบบ B

1) รายได้เป็นเงิน จะเป็นในเรื่องของรายได้ของผู้ประกอบกิจการซึ่งรายได้ส่วนใหญ่จะได้ในจำนวนที่เป็นเงินก่อนในช่วงระยะเวลาที่เก็บเกี่ยวผลผลิต อาจจะใช้ระยะเวลา 6 - 7 เดือน หรือว่าเป็นปี ซึ่งรายได้แต่ละครั้งจะขึ้นอยู่กับประกอบการอาชีพ มีพื้นที่หรือมีจำนวนผลผลิตมากน้อยเพียงใด แต่จะอยู่ในช่วง 20,000 - 30,000 บาท / ปี จะเห็นได้ว่าระยะในการได้ผลกำไรเงินในรูปแบบ

ของค่าตอบแทนนั้นจะใช้ระยะเวลาพอสมควร และจะได้เพียง 1 ครั้งต่อปี ถ้าในระยะที่รอไม่หาอาชีพเสริมก็จะมีรายได้จากอาชีพหลักเพียงอย่างเดียว

2) ผู้ผู้ได้ผลผลิตเป็นสิ่งของ ส่วนใหญ่ผู้ผู้เงินของบ้านห้วยลึก จะได้ผลตอบแทนเป็นในรูปแบบของค่าจ้าง ค่าตอบแทนมากกว่าสิ่งของ

3) ผลเป็นชื่อเสียงที่ดี ผู้ผู้ได้ขยายกิจการ ในจำนวนผู้ผู้ทั้ง 63 รายนั้น ส่วนมากผู้ผู้จะนำเงินผู้ไปเพิ่มทุนในการผลิตมากกว่าการขยายกิจการเพราะเนื่องจากวงเงินที่ให้ผู้น้อย

4) ผลที่เป็นความพอใจ พบว่าผู้ผู้พอใจที่ได้เงินไปเป็นเงินทุนในการประกอบอาชีพ

5) ผลการดำเนินงาน พบว่ากลุ่มผู้ผู้ไม่มีการเรียนรู้เกี่ยวกับการนำเทคโนโลยีมาปรับใช้ยังไม่มีการนำภูมิปัญญาในท้องถิ่น ของตนเองมาปรับปรุงเพื่อใช้ในการประกอบอาชีพ ขาดความเข้าใจในเรื่องของเศรษฐกิจแบบพอเพียงต้องการผลกำไรมากโดยไม่คำนึงถึงต้นทุนที่สูงตามไปด้วย เป็นผลทำให้กิจการของตนเองไม่สามารถคงอยู่ได้ในภาวะที่เศรษฐกิจตกต่ำและจากการสัมภาษณ์ประชาชนในหมู่บ้านพบว่าไม่มีการกลับคืนถิ่นของประชากร กลุ่มคนที่ทำงานอยู่ต่างถิ่นเมื่อกลับมาผู้เงินแล้วก็กลับไปดำเนินกิจการที่เดิม

4.3 สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

การบรรลุเป้าหมายของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนแห่งชาติทั้ง 4 ข้อ พบว่า

1. จากการประเมินกระบวนการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านพบว่า สมาชิกกองทุนหมู่บ้านได้ผู้เงินกองทุนไปเพื่อพัฒนาอาชีพ และเป็นเงินทุนในการทำกิจการ เกิดการหมุนเวียนรายได้ การจ้างงาน มีดอกผลแล้วนำเงินมาชำระคืนให้กับกองทุน ทำให้เงินกองทุนเพิ่มขึ้น และนำเงินมาปันผลคืนแก่สมาชิก ผู้ผู้เกิดกระบวนการเรียนรู้ในการดำเนินกิจการ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีการแก้ปัญหาในการดำเนินกิจการด้วยตนเอง เพิ่มศักยภาพให้กับตนเอง ทำให้เกิดเศรษฐกิจพอเพียง ในหมู่บ้านราษฎรในหมู่บ้านรวมทั้งผู้นำของหมู่บ้านให้ความสนใจนโยบายของรัฐบาลและมีความต้องการอยากให้มีการจัดตั้งกองทุนขึ้นเพราะในหมู่บ้านก็ได้มีกลุ่มองค์กรอยู่ก่อนแล้วจึง ประสานความร่วมมือกันทั้ง กำนัน แพทย์ประจำตำบล และพัฒนาการอำเภอ รวมถึงศูนย์บริการการศึกษา นอกโรงเรียน ได้มาให้ความรู้และคำแนะนำในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านจนประสบความสำเร็จในปัจจุบัน การวางระบบโครงสร้างของกองทุนในการจัดการบริหาร มีการคัดเลือกและแต่งตั้งคณะกรรมการครบทั้ง 14 คน มีการแบ่งหน้าที่ ของคณะกรรมการและมีการประชุมคณะกรรมการเป็นประจำ การเปิดรับสมาชิก การจัดทำบัญชีและการให้เงินผู้ตามระเบียบข้อบังคับของกองทุน มีการจัดสรรผลประโยชน์ของกองทุนอย่างยุติธรรม การเรียนรู้เพื่อการพึ่งตนเองพบว่า ประชาชนในหมู่บ้านมีการเรียนรู้เพื่อการพึ่งตนเองโดยใช้เศรษฐกิจแบบพอเพียง และได้ใช้ภูมิปัญญาชาวบ้าน

ในการประกอบอาชีพเพื่อเพิ่มรายได้ในการประกอบอาชีพ ให้กับครอบครัวและชุมชน การสร้างเสริมภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจพบว่าคณะกรรมการมีการชี้แนะให้ประชาชนเข้าใจเกี่ยวกับกองทุนว่าเป็นของสมาชิกทุกคน ให้ช่วยกันรักษาสามารถจัดการบริหารกันเองได้ ส่วนกลุ่มผู้กู้ยืมขาดแนวความคิดในการประกอบอาชีพ ยังหวังผลกำไรที่เป็นจำนวนมากโดยมิได้คำนึงถึงการผลิตเพื่อการบริโภคและขาดตลาดรองรับผลผลิตที่แน่นอนทำให้การประกอบอาชีพไม่สามารถคงอยู่ได้ในภาวะที่เศรษฐกิจตกต่ำ และยังมีบางส่วนยังคงเป็นทาสเงินกู้ยืมอยู่เนื่องจากมีระบบการกู้ที่ง่ายกว่าการมีศักยภาพและมีความเข้มแข็ง พบว่าภายในหมู่บ้านยังมีสภาพแวดล้อมที่ดี เหมาะแก่การทำการเกษตรจำนวนของประชากรเหมาะสมกับสภาพพื้นที่ของหมู่บ้านมีกลุ่มต่าง ๆ ตั้งขึ้นก่อนแล้ว ภายในหมู่บ้าน มีโรงเรียนและวัด ก็สามารถเดินทางไปเรียนได้โดยสะดวกกลุ่มผู้กู้เงินกองทุน ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทางการเกษตรการค้าเนินกิจกรรมเป็นไปตามฤดูกาล

2. ปัจจัยด้านบวกและด้านลบที่ส่งเสริมและขัดขวางการบรรลุเป้าหมายดังกล่าวมีดังนี้

2.1 ปัจจัยด้านบวก

- 1) การมีกลุ่มองค์กรต่าง ๆ อยู่ก่อนแล้ว
- 2) มีเงินทุนสะสมของหมู่บ้าน
- 3) การมีส่วนร่วมในการจัดตั้งกองทุนของสมาชิกในหมู่บ้าน

2.2 ปัจจัยด้านลบ

- 1) การทำงานของคณะกรรมการบางส่วนขาดความรับผิดชอบต่อหน้าที่
- 2) สมาชิกบางส่วนไม่พอใจการตัดสินใจ

3. กระบวนการสร้างเครือข่ายองค์กรเพื่อการเรียนรู้ มีความเชื่อมโยงระหว่างกันภายในชุมชนท้องถิ่นระดับหมู่บ้าน ระดับตำบล รวมถึงระดับประเทศ พบว่าในหมู่บ้านมีการจัดตั้งกลุ่มองค์กรและมีหน่วยงานต่างๆ ให้การส่งเสริมและพัฒนาการเรียนรู้การดำเนินงาน และการเรียนรู้ระดับท้องถิ่น ตำบล และประเทศ

4. เพื่อให้ได้ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนะของประชาชนพื้นที่เป้าหมาย และเพื่อทราบข้อมูลระดับความเข้มแข็งของชุมชนตามตัวชี้วัด ที่ทางกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง กำหนดความเข้มแข็งของชุมชนตามที่กองทุนหมู่บ้านห้วยลึก โดยการสุ่ม 20 ครัวเรือนใน 98 ครัวเรือนได้รายละเอียดดังนี้

4.1 ความสามัคคีในชุมชนมีความสามัคคีปานกลางซึ่งคิดเป็นร้อยละได้ 80 ของการสุ่มตัวอย่าง

4.2 ความซื่อสัตย์ สมาชิกในชุมชนมีความซื่อสัตย์ปานกลาง ซึ่งคิดเป็นร้อยละได้ 60 ของการสุ่มตัวอย่าง

4.3 ยกย่องคนทำดี จะเห็นได้ว่าชุมชนมีการยกย่องคนทำดีมากคิดเป็นร้อยละได้ 80 และปานกลางคิดเป็นร้อยละได้ 20 จากการสุ่มตัวอย่าง

4.4 การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน สมาชิกในชุมชนมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกันระ มากซึ่งคิดเป็นร้อยละได้ 80 ของการสุ่มตัวอย่าง

4.5 สมาชิกในชุมชนมีโอกาสหาความรู้เพิ่มเติม คิดเป็นร้อยละได้ 100 คือ 12 ครั้งต่อปี

4.6 สมาชิกในชุมชนสามารถเลี้ยงครอบครัวได้ มีจำนวนเท่าเดิมจากการสำรวจครั้ง แรก คือ จำนวน 98 ครอบครัว

4.7 ครอบครัวในชุมชนมีความอบอุ่นอยู่กันพร้อมหน้ารักใคร่ปรองดองกัน มี จำนวน เท่าเดิมจากการสำรวจในครั้งแรก คือ จำนวน 98 ครอบครัว

4.8 ในชุมชนมีการรวมตัวกลุ่มองค์กรประชมน มีจำนวนเท่าเดิมคือ 3 กลุ่ม

4.9 ชุมชนมีการรับฟังความคิดเห็น ชุมชนมีการรับฟังความคิดเห็นกันปานกลาง เมื่อคิดเป็นร้อยละ60 ของการสุ่มตัวอย่าง

4.10 ในชุมชนมีการช่วยเหลือเด็ก สตรี คนชรา จำนวน 7 คน

4.11 ในชุมชนมีผู้นำที่มีความยุติธรรม ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 80 ของการสุ่มตัวอย่าง

4.12 ในชุมชนสามารถร่วมกันแก้ปัญหาของชุมชนได้ ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 80

ซึ่งเมื่อดูจากการแจกแจงแล้ว กองทุนหมู่บ้านห้วยลึกยังสรุปเกี่ยวกับการบริหารงานที่ซัด เจนไม่ได้ เนื่องจากจากที่บัณฑิตเข้าศึกษาในพื้นที่หมู่บ้านห้วยลึก นั้นเข้าไปในระยะที่ สองและ ต้องสิ้นสุดโครงการด้วยระยะเวลา 10 เดือน จึงยังไม่ทราบอนาคตของกองทุนหมู่บ้านได้

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

5.1 สรุปและอภิปราย

1) การเกิดกองทุนหมู่บ้านห้วยลึก เกิดจากความร่วมมือของคนใน ชุมชนหน่วยงานราชการและบุคคลต่างๆ ทำให้คนในชุมชนมีแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านเพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ เพื่อลดรายจ่ายลง และบรรเทาเหตุฉุกเฉินและความจำเป็นเร่งด่วนอื่น จากการวิจัยพบว่ากองทุนเงินล้านน่าจะคงมีอยู่ต่อไป เนื่องจากมีอัตราดอกเบี้ยที่ต่ำและในการขอกู้ ผู้กู้สามารถดำเนินการได้ง่ายรวดเร็วและได้จำนวนเงินพอเพียงกับที่ผู้กู้ขอกู้ ทำให้เกิดอาชีพ เพื่อสร้างรายได้ มีการหมุนเวียนเงินในหมู่บ้าน ลดการเกิดหนี้ในระบบ กองทุนได้กำไรจากการปล่อยเงินกู้ มีเงินปันผลสำหรับสมาชิคนำมาปันผลให้แก่สมาชิกกองทุนหมู่บ้าน

2) การมีระบบการบริหารกองทุนหมู่บ้านห้วยลึก มีการจัดสร้างองค์กรอย่างชัดเจน มีการตั้งคณะกรรมการบริหารกองทุนและมีการแบ่งหน้าที่การทำงานถูกต้องมีระเบียบข้อบังคับของกองทุนชัดเจน ทางกองทุนมีความสามารถในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านตนเองได้ จากการวิจัยพบว่าคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านห้วยลึก มีความรู้ในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านค่อนข้างดี เนื่องจากมีหน่วยงานทางราชการมาให้คำแนะนำอบรมในเรื่องการดำเนินงาน การทำบัญชี และการเลือกตั้งคณะกรรมการกองทุน

3) การมีการเรียนรู้เพื่อการพึ่งพาตนเอง กองทุนหมู่บ้านเปิดให้คนในชุมชนมีการแลกเปลี่ยนการเรียนรู้อย่างสม่ำเสมอแต่ยังไม่ถึงกับพึ่งพาตนเองได้ทั้งหมด ยังต้องอาศัยความร่วมมือจากชุมชนภายนอกอยู่ จากการวิจัยพบว่าสมาชิกกองทุนหมู่บ้านเกิดกระบวนการเรียนรู้จากการดำเนินงานของธุรกิจ โดยการเรียนรู้ด้วยตนเองและมีหน่วยงานทางราชการเข้าไปคำแนะนำ ส่งเสริมผู้กู้เงิน ในการดำเนินงานและการแก้ปัญหาต่าง ๆ เกิดศักยภาพในการเสริมสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจในหมู่บ้าน

4) การสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคม ในชุมชนเกิดการหมุนเวียนเงินในหมู่บ้าน ทำให้เศรษฐกิจในชุมชนได้รับการกระตุ้น สร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจในชุมชนได้ จากการวิจัยพบว่าชุมชนมีความเข้มแข็งทางด้านเศรษฐกิจ เนื่องจากในหมู่บ้านมีเงินทุนหมุนเวียนที่เพิ่มขึ้น มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคมเป็นการสร้างศักยภาพและความเข้มแข็งของท้องถิ่น

5) ปัจจัยด้านบวกและด้านลบที่ส่งเสริมและขัดขวางการบรรลุเป้าหมาย ปัจจัยด้านบวกคือ ประสิทธิภาพของคนในชุมชนที่ประสบความสำเร็จก่อนหน้านี้ได้อาศัยเป็นบทเรียนที่ให้แก่คนในชุมชนมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และรวมตัวกันเป็นกลุ่มในการประกอบอาชีพเพื่อไม่ให้เกิดปัญหาซ้ำซากหมู่บ้านมีเงินสะสมของหมู่บ้าน และมีการรวมกลุ่มองค์กรอยู่ก่อนแล้วทำให้มีประสิทธิภาพในการบริหารกลุ่มองค์กรต่างๆ นำมาปรับใช้กับการบริหารกองทุนให้ได้ผลดียิ่งขึ้น ปัจจัยด้านลบคือ คนในชุมชนยังมีสภาพเป็นลูกหนี้ของธนาคารและนายทุน ซึ่งอัตราดอกเบี้ยค่อนข้างสูงทำให้ขาดเงินหมุนเวียนเพราะเงินส่วนหนึ่งต้องนำไปชำระหนี้ ทำให้ไม่สามารถดำรงทุนให้เติบโตได้ในระยะเวลาอันสั้นคนในชุมชนบางส่วนไม่พึงพอใจในการตัดสินใจเงินกู้ของคณะกรรมการ ปัจจัยด้านบวกส่วนใหญ่มีการแลกเปลี่ยนความรู้ และรวมตัวกันในการประกอบอาชีพเพื่อไม่ให้เกิดปัญหา โดยมีหน่วยงานของทางราชการจัดองค์ประชุมให้กับสมาชิกเพื่อนำไปใช้ในการประกอบอาชีพ และปัจจัยด้านลบ ส่วนใหญ่จะมีหนี้สินกับเงินกู้ยืมนอกระบบมาก สมาชิกบางรายที่กู้เงินไปไม่เพียงพอกับการดำเนินกิจการจึงไปกู้เงินหนี้สินนอกระบบ

6) การสร้างเครือข่ายองค์กรเพื่อการเรียนรู้และทำให้เกิดการเชื่อมโยงภายในระหว่างหมู่บ้านตำบล จากการวิจัยพบว่าสมาชิกผู้ประกอบอาชีพทางการเกษตรและการค้าขายยังมีการรวมกลุ่มเพื่อการแลกเปลี่ยนความรู้ เพื่อเสริมประสิทธิภาพและความแข็งแกร่งในการดำเนินโครงการและยังมีการสร้างเครือข่ายกับองค์กรภายนอกชุมชน การสร้างเครือข่ายองค์กรเรียนรู้มีการรวมกลุ่มเพื่อเสริมสร้างประสิทธิภาพและความเข้มแข็งในการดำเนินโครงการ โดยสมาชิกเกิดความเข้าใจในการประกอบอาชีพในแต่ละด้านที่ตนเองมีประสบการณ์อยู่ มีการจัดเวทีประชาคมหมู่บ้านและตำบล เพื่อให้สมาชิกนำประสบการณ์มาแลกเปลี่ยนความรู้ และการแก้ไขปัญหาในการดำเนินโครงการว่าเป็นอย่างไรบ้าง

7) ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนตามทัศนะของประชาชนที่กำหนดโดยกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ จากการวิจัยพบว่าคณะกรรมการ 14 คนในชุมชนมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย มีกระบวนการสื่อสารหรือสื่อความเข้าใจแบบไม่เป็นทางการที่มีประสิทธิผล รวมทั้งการอยู่ร่วมกันในชุมชนอย่างมีสันติ มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่กัน รักใคร่ปรองดองซึ่งกันและกัน แบ่งปันสิ่งของให้กันแก่กัน

5.2 ข้อเสนอแนะ

1) ระยะเวลาในการชำระเงินกู้ควรจะให้สั้นเป็น 4 งวดๆละ 3 เดือน เงินที่จะได้มีการหมุนเวียนในกองทุนควรมีมากกว่านี้

- 2) การให้คู่ต้องรวมกลุ่มกันเพื่อจะได้เกิดองค์กรใหม่ๆ และสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนมากยิ่งขึ้น
- 3) กองทุนหมู่บ้านต้องมีเจ้าหน้าที่ประจำกองทุนอย่างน้อยสัปดาห์ละ 1 คน หรือมากกว่านี้ เพื่ออำนวยความสะดวกแก่สมาชิกที่มาติดต่องาน
- 4) เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงหรือแก้ไขข้อมูล ควรเรียกประชุมคณะกรรมการและสมาชิกทุกครั้ง
- 5) ควรมีการประชาสัมพันธ์ข่าวสารเกี่ยวกับการตลาดการประกอบอาชีพที่เหมาะสมกับความต้องการของตลาดให้กลุ่มผู้กู้ได้นำไปพัฒนากิจกรรมของตนเอง
- 6) ควรมีการแนะนำเทคนิควิธีการใหม่ๆ ประกอบอาชีพให้กับกลุ่มผู้ประกอบอาชีพหรือกลุ่มสนใจทราบ
- 7) เพื่อสร้างศักยภาพและยกระดับการศึกษาของบัณฑิตให้มีทักษะในการบริหารจัดการ ควรมีการเตรียมตัวให้พร้อมทั้งทางด้านความรู้และ ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ เมื่อเข้าไปศึกษาในหมู่บ้าน
- 8) การคัดเลือกบัณฑิตเข้าทำงานในหมู่บ้านควรมีการพิจารณาคนในพื้นที่หรือใกล้เคียงให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ เพราะการเข้าไปในหมู่บ้านที่ไกลๆ มีปัญหาหลายด้าน เช่น สิ้นเปลืองค่าเดินทางเป็นจำนวนมาก และความปลอดภัยมีน้อย โดยเฉพาะบัณฑิตหญิง
- 9) การที่บัณฑิตไม่ได้เป็นคนในหมู่บ้านการศึกษาหาข้อมูลอาจไม่ได้ความเป็นจริงทั้งหมด หากชาวบ้านไม่ให้ความร่วมมือในการศึกษาหา
- 10) มีรายงานผลความก้าวหน้านโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเป็นระยะ ๆ อย่างต่อเนื่อง และรายงานผลการวิจัยกองทุน รวมทั้งสิ้น 74,881 กองทุน
- 11) เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ให้ทั้งตนเองได้อย่างยั่งยืน โดยกระบวนการของการศึกษาบัณฑิต เพื่อเข้าไปช่วยเหลือส่งเสริมการพัฒนาและติดตามประเมินผลวิจัยนโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้ดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพ

5.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาค้นคว้าหรือการวิจัยต่อไป

- 1) การรับสมัครนักศึกษาเข้าสู่โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองควรจะมีการกำหนดสาขาวิชาเอกที่เกี่ยข้องกับการจัดการและการประเมินโครงการเพื่อให้โครงการมีศักยภาพยิ่งขึ้น
- 2) โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มีระยะเวลาการดำเนินการไม่เพียงพอต่อการหาข้อมูลเพื่อประเมินโครงการทำให้ข้อมูลที่ไม่สมบูรณ์

3) ควรมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามาแนะนำชาวบ้าน โดยมีบัณฑิตเข้าไปช่วยเหลือส่งเสริม
การพัฒนาและติดตามประเมินผล ตลอดจนการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพ

บรรณานุกรม

- คณะกรรมการอำนวยการงานพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในชนบท. (2544). **ข้อมูลพื้นฐานระดับหมู่บ้านหรือกชช.2ค.** กรุงเทพฯ : เสริมเสริมกิจ.
- คณะกรรมการอำนวยการงานพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในชนบท. (2544). **แบบประเมินผลและเทียบเป้าหมาย ข้อมูลความจำเป็นพื้นฐานของครัวเรือน** วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา.
- เจลีเยว บุรีภักดีและคณะ. (2545). **ชุดวิชาการวิจัยชุมชน** นนทบุรี : เอส.อาร์.พรินติ้ง แมสโปรดักส์.
- เจลีเยว บุรีภักดีและคณะ. (2545). **ชุดวิชาสารนิพนธ์** นนทบุรี : เอส.อาร์.พรินติ้ง แมสโปรดักส์.
- วราพร รัชชสุศิริ. (2543). **การสร้างความเข้มแข็งชุมชนศึกษาเฉพาะกรณีบ้านมะเกลือตำบลพะวงด อำเภอขามสะแกแสง จังหวัดนครราชสีมา. วิทยานิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.**
- ศูนย์ประชาสัมพันธ์กระทรวงศึกษาธิการ. (4 มกราคม 2545). **กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองกับโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการและการประเมินโครงการ.มติชนรายวัน: 18.**
- สมหวัง พิธิยานุวัฒน์. (2544). **รวบรวมบทความผลการประเมินโครงการ. พิมพ์ครั้งที่ 6 .** กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี. (2544). **ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ฯ.** กรุงเทพฯ : สหพัฒนาการพิมพ์ จำกัด.
- สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี. (2544). **คู่มือสำหรับประชาชนสำหรับเตรียมการจัดตั้งและดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง.** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา.
- สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอสีคิ้ว. (2544). **เอกสารประกอบการประชุมชี้แจงการปฏิบัติตามนโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา. มปท.**
- สำนักงานสาธารณสุข. (2540). **บัญชี 8 หรือข้อมูลสาธารณสุขประจำหมู่บ้านจังหวัดนครราชสีมา. มปท.**
- อภิชัย พันธเสนและคณะ. (2545). **ชุดวิชาการจัดการธุรกิจชุมชน.** กรุงเทพฯ : ศรีสยามพรินท์ แอนด์แพคค์.
- อุดม จำรัสพันธ์, ชาตรี นาตะกุล, ชาติชาย ม่วงปฐมและสมชาย วรกิจเกษมสกุล. (2545). **ชุดวิชาการประเมินเพื่อการพัฒนา. นครราชสีมา : ทศน์ทองการพิมพ์.**